

Účetní a daňové dopady v oblasti tvorby opravných položek na pohledávky po splatnosti

Martina Horčicová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Horčicová**
Osobní číslo: **M11979**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Účetnictví a daně**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Účetní a daňové dopady v oblasti tvorby opravných položek na pohledávky po splatnosti**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vymezte teoretickou oblast pohledávek po splatnosti.

II. Praktická část

- Provedte analýzy na základě vhodně zvolených metod.
- Zhodnoťte výsledky analýz a formulujte závěry.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. Pohledávky: právně, daňově, účetně. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 2007, 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
NOBLES, Tracie L., Brenda MATTISON, Ella Mae MATSUMURA a Charles T. HORNGREN. Horngren's financial and managerial accounting: the managerial chapters. 4th ed. Boston: Pearson, c2014. ISBN 978-0-13-325543-0.
KISLINGEROVÁ, Eva. Manažerské finance. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 745 s. ISBN 978-80-7179-903-0.
PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kuderová**
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: **22. února 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. května 2014**

Ve Zlíně dne 22. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

L.S.

Ing. Eliška Pastuszková, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- bakalářskou práci jsem zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 16.5.2014

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Hlavním tématem bakalářské práce jsou pohledávky po splatnosti a jejich řešení. Úkolem je charakterizovat účetní a daňové aspekty pohledávek po splatnosti, specifikovat nejvyužívanější možnosti vymáhání pohledávek (jak soudní, tak mimosoudní cestou) a možnosti jejich prevence.

Empirická část zkoumá, jak velký objem pohledávek po splatnosti mají zlínské firmy a jak tyto pohledávky řeší. Dále se tato část zabývá tím, zda je pro firmy důležitá prevence a zda využívají možnosti pojištění pohledávek. Pro zjištění těchto informací byla použita metoda dotazníku.

Klíčová slova: věřitel, dlužník, pohledávka, závazek, odpis, opravná položka, splatnost, prevence

ABSTRACT

The main topic of these theses are overdue receivables and their solution. The task is to characterize the accounting and tax aspects of overdue debts, to specify the most frequently used options for recovery, both judicial and non-judicial and to discuss possibility of claims prevention.

In the empirical part of these theses we examine how large is the volume of overdue receivables in Zlín companies and how these claims are addressed. We also deal with the importance of prevention and the use of insurance claims possibility. To determine the information, the method of questionnaires was used.

Keywords: creditor, debtor, claim, liability, depreciation and provision for impairment, maturity, prevention

Děkuji Ing. Evě Kuderové za cenné rady, pomoc a podporu při vypracování bakalářské práce, zejména její teoretické části.

Dále chci poděkovat panu Ing. Liborovi Sargovi za pomoc při zpracování praktické části v oblasti hypotéz.

Děkuji firmám za umožnění výzkumu, žákům a přátelům za ochotu a pomoc při získávání dotazníků od firem.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POHLEDÁVKY	12
1.1 OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK	13
1.2 EVIDENCE A ÚČTOVÁNÍ POHLEDÁVEK	13
2 NEUHRAZENÉ POHLEDÁVKY	15
2.1 ODPIS POHLEDÁVKY	15
2.1.1 Účetní pohled na odpis pohledávky	16
2.1.2 Daňový pohled na odpis pohledávky	16
2.2 OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	17
2.2.1 Účetní pohled na opravné položky	18
2.2.2 Daňový pohled na opravné položky	18
3 VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK	20
3.1 POSTUP PŘI VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI.....	20
3.2 ZPŮSOBY VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK MIMOSOUDNÍ CESTOU.....	21
3.2.1 Telefonický kontakt.....	21
3.2.2 Vymáhací agentury	23
3.2.3 Uznání dluhu	23
3.2.4 Zápočet pohledávky	23
3.2.5 Postoupení a prodej pohledávky	24
3.2.6 Rozhodčí řízení	25
3.3 ZPŮSOBY VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK SOUDNÍ CESTOU.....	26
3.3.1 Soudní řízení	26
3.3.2 Exekuce	27
3.3.3 Konkurz.....	27
3.4 NELEGÁLNÍ A NEETICKÉ VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI.....	28
4 PREVENCE POHLEDÁVEK	29
4.1 INFORMACE O OBCHODNÍM PARTNEROVI.....	29
4.2 SMLOUVA.....	29
4.3 POJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	30
4.4 ZÁSTAVNÍ PRÁVO	31
4.5 RUČENÍ.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 VÝZKUM	34
5.1 VÝZKUMNÝ CÍL	34
5.2 METODA SBĚRU DAT	34
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	35
5.4 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	35
5.5 TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	50
5.5.1 Chí – kvadrát test.....	50
5.5.2 Jednofaktorová ANOVA.....	52

6	SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ.....	55
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	57
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61
	SEZNAM TABULEK.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Důvodem zvolení tématu byl nejen zájem o tuto problematiku, ale také její aktuální stav, který je potřeba řešit. V dnešní době se čím dál více setkáváme s neuhrazenými pohledávkami, kvůli jejichž nezaplacení nemohou věřitelé hradit své závazky, a tak vzniká neko-
nečný koloběh dluhů.

První část bude zaměřena na objasnění pojmu pohledávka, a také na oceňování a evidenci pohledávek. Druhá část je věnována hlavnímu tématu, jímž jsou neuhrazené pohledávky. Bude řešena možnost odpisu pohledávky a opravné položky. Obě tyto možnosti budou charakterizovány jak z účetního, tak z daňového hlediska.

Dalším bodem jsou možnosti vymáhání pohledávek po splatnosti. Na začátku bude popsáno, jak postupovat při vymáhání pohledávek. Tato kapitola bude rozdělena na možnosti vymáhání pohledávek soudní a mimosoudní cestou. Dále bude v práci uvedeno vymáhání pohledávek nelegálním a neetickým způsobem. Poslední část bude věnována prevenci pohledávek. Budou popsány informace o obchodním partnerovi, smlouvy, pojištění pohledávek nebo zástavní právo k pohledávkám.

V rámci praktické části bude zvolena forma dotazníkového šetření, které bude poté rozebráno. Dotazník bude testován v rámci hypotéz.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHLEDÁVKY

Pohledávky se do oblasti zájmů českého hospodářství dostaly již v 90. letech. Problémy, které se v této době objevily, souvisely zejména s odběry na fakturu, s neochotou je někdy platit, s nezákonným vymáháním pohledávek a útek dlužníků do zahraničí. Z těchto důvodů muselo mnoho firem ukončit svou činnost. Můžeme tedy říct, že pohledávky hrají v oblasti podnikání významnou roli. (Kislingerová, 2007, s. 425)

V oblasti pohledávek je nejdůležitější vymezení dvou základních pojmů, kterými jsou věřitel a dlužník. Věřitelem může být osoba fyzická i právnická. Tato osoba poskytuje peněžní půjčku a jeho odměnou je úrok, který se odvíjí od poskytnuté finanční částky. Za dlužníka je považována osoba, jež je účastníkem úvěrové transakce a která musí uhradit peněžní částku, a to včetně úroků. (Nobles, 2014, G-3)

Pohledávka představuje nárok určité osoby (věřitele) požadovat úhradu peněžní částky po osobě druhé (dlužníkovi). V oblasti účetnictví představuje pohledávka oběžný majetek, který spadá pod majetek věřitele. Pohledávka vzniká na základě faktury, kterou vystaví věřitel svým odběratelům. (Roubáková a Hrouda, 2013, s. 113)

V rámci pohledávek se setkáváme se dvěma základními motivy existence pohledávek. Za první motiv se považuje složitá realizace velkých objemů finanční hotovosti nebo kontrola okamžitých bankovních převodů. Druhým motivem existence jsou požadavky odběratelů na financování zásob a výroby nebo prodlužování doby splatnosti. Pohledávky s sebou přinášejí mnohá rizika, jako jsou nedobytné pohledávky, dobytné pohledávky s velkými náklady a opožděné platby. (Kislingerová, 2007, s. 410 – 411)

Při rozhodování o tvorbě pohledávky je třeba zvážit všechna pozitiva i negativa, která vyplývají z daného vztahu. Za základní pozitiva pohledávek považujeme možnost zvýšení prodeje, a to díky poskytování obchodních úvěrů, nebo získání konkurenčních výhod na trhu, a to díky délce odkladu splatnosti. Mezi negativa pohledávek patří zejména možnost nezaplacení pohledávky, kdy se ztráta pohybuje nejen v hodnotě výrobku, ale i DPH, které se přesto musí odvést finančnímu úřadu. V případě, kdy dodavatel nedostává dostatečný úvěr od svého dodavatele, musí vynaložit mnohem vyšší náklady na financování dodavatelského úvěru. Dalším negativem může být, že odběratel dá přednost financování jiné aktivity. (Kislingerová, 2007, s. 425 – 426)

1.1 Oceňování pohledávek

Kvůli významnému vlivu na poskytované informace vyžaduje oceňování pohledávek přísnou regulaci. Toto oceňování v účetnictví nemůže být ponecháno v pravomoci jednotlivých účetních jednotek, protože by to mohlo vést k subjektivnímu ovlivňování vykazovaných hodnot. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 72)

Oceňování pohledávek je vymezeno v §25 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Najdeme zde i zmínku o okamžiku oceňování pohledávky. Tímto okamžikem se myslí vznik či zánik pohledávky. Jedním z hlavních problémů oceňování pohledávek je, že existuje více možností, jak je oceňovat, a proto je při jejich oceňování důležité dbát zvýšené opatrnosti a věnovat mu zvýšenou pozornost. Pohledávku můžeme ocenit několika způsoby. Prvním může být jmenovitá hodnota, kterou oceňujeme vlastní pohledávky v době jejich vzniku. Pořizovací cenou oceňujeme pohledávky nabyté úplatným postoupením nebo vkladem, kdy do ceny zahrnujeme také náklady související s pořízením. Dalším způsobem je reálná hodnota ke dni roční účetní uzávěrky, kterou oceňujeme pohledávky a kterou účetní jednotka nabyla a určila k obchodování. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 72 – 73)

1.2 Evidence a účtování pohledávek

Pohledávky v účetnictví můžeme rozdělit na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobé pohledávky se zachycují tehdy, mají-li v okamžiku, ke kterému společnost sestavuje účetní závěrku, dobu splatnosti delší než jeden rok. Krátkodobé pohledávky mají ve stejný okamžik dobu kratší než jeden rok. Pohledávky se zachycují na výnosových účtech v případě, že si firma vede účetnictví. Například při vystavení faktury vzniká firmě výnos na straně Dal a pohledávka za odběratelem na straně MD. Tento výnos podléhá zdanění daně z příjmů, a to bez ohledu na to, kdy dojde k uhrazení pohledávky odběratelem. V případě, že si firma vede daňovou evidenci, se do základu daně uvádí až opravdové příjmy, tedy příjmy v době inkasa. (Drbohlav a Pohl, 2011, str. 21)

Rozdělení pohledávek na krátkodobé a dlouhodobé není však jediným pravidlem pro účtování. U pohledávek, které souvisejí se zálohami na pořízení dlouhodobého majetku, není doba splatnosti podstatná. Tyto pohledávky se účtují do skupiny 05-Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek. Časové hledisko zde není podstatné proto, že účelové hledisko má větší váhu. Tyto zálohy pro nás představují potenciální růst dlouhodobého majetku. (Ryneš, 2013, s. 156)

Pokud má účetní jednotka pohledávku, která je vyjádřena v cizí měně, je potřeba, aby ji před zaúčtováním převedla na české koruny. Je důležité, aby bylo ve vnitřním předpise uvedeno, jakým kurzem bude pohledávka přepočítávána. Podle zákona o účetnictví může účetní jednotka použít aktuální denní kurz České národní banky nebo také fixní kurz, který si stanoví sama účetní jednotka. Fixní kurz se přitom váže na kurz České národní banky. Při převodu pohledávek z cizí měny na česko, je nutné stanovit tzv. okamžik uskutečnění. Podle zákona o účetnictví to může být okamžik splnění dodávky nebo okamžik vystavení potřebných dokladů. (Pilátová a Richter, 2011, s. 47)

Evidence pohledávek je nezbytná zejména pro nezmeškání lhůt, přehlednost pohledávek a jejich uspořádání v čase. U malých firem jsou pohledávky vedeny pouze v papírové podobě. Nejdůležitější je evidence listin, které dokládají existující smluvní vztah, nárok na úhradu závazku a které slouží k identifikaci dlužníka. U velkých firem jsou pohledávky vedeny nejen v papírové, ale i elektronické formě. Některé velké firmy využívají pro vedení evidence pohledávek specializované firmy. (Evidence pohledávek, ©2013)

K evidenci pohledávek se používá kniha pohledávek a závazků. Tato kniha slouží k přehledu o tom, kdo a kolik firmě dluží a kolik dluží sama firma. Základem evidence pohledávek je kniha vydaných faktur. Kniha vydaných faktur je důležitá zejména proto, že v ní nalezneme důležité informace, jako jsou označení faktur, datum vzniku pohledávky, dlužná částka, datum splatnosti a způsob, jakým bude částka uhrazena. (Štohl, 2008, s. 31)

2 NEUHRAZENÉ POHLEDÁVKY

V současné době se často setkáváme s pohledávkami, které nebudou zaplacený. Tyto pohledávky nazýváme nedobytné pohledávky. V případě, že odběratel není schopen dostát svým závazkům, podnik vykáže vyšší výnosy i přes hrozící problémy s likviditou. Také ve většině případů, je-li firma plátcem DPH, odvádí daň na výstupu, což představuje další finanční výdaj. Problémem jsou nejen odběratelé, kteří nedostali svým závazkům, ale i problémy s placením daně z příjmů. Za předpokladu, že pohledávka není uhrazena včas, je znehodnocováno její historické ocenění (nominální hodnota). Tato nominální hodnota platí v okamžiku, kdy nastala hospodářská operace a kdy došlo ke vzniku účetního případu. Čím je vyšší riziko nezaplacení, tím více se znehodnocuje pohledávka po lhůtě splatnosti, která může vést k přeměnění na pohledávku nedobytnou. Za předpokladu, že by účetní jednotka ponechala pohledávku v původním ocenění, účetní závěrka by poskytovala zkreslený obraz o finanční situaci podniku. (Štohl, 2009, s. 130)

2.1 Odpis pohledávky

Pohledávky, které můžeme odepsat, jsou ty, které se staly nedobytnými. Jedná se o trvalé snížení hodnoty této pohledávky. U stoprocentního odpisu vyřazujeme pohledávku z majetku firmy. (Štohl, 2009, s. 130)

Při zacházení s pohledávkami, které se z hlediska vymahatelnosti zdají problémové, je důležité od sebe rozlišovat pojmy odpis a opravná položka. Odpis pohledávky můžeme charakterizovat jako snížení hodnoty na aktivním účtu a promítnutí do nákladů. Proces odpisu pohledávky do nákladů je v podstatě nevratný. Zatímco u opravné položky jde o vratný proces. Opravná položka musí být v budoucnu rozpuštěna do výnosů. (Skálová, 1999, s. 47)

„Problém při uplatňování odpisu pohledávek, ať přímého či nepřímého, který má i daňově účinný charakter, bývá též nedostatečná dokladová připravenost poplatníka v případě, kdy odpis pohledávky váže na uskutečnění takového právního úkonu, který nelze nahradit. Zpravidla se jedná o pravomocná rozhodnutí soudu či jiných orgánů, která zákon o daních z příjmů a zákon o rezervách stanoví.“ (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 78)

2.1.1 Účetní pohled na odpis pohledávky

Z účetního pohledu můžeme odepisovat pohledávky podle reálné míry nedobytnosti. Účetní jednotka si sama určí, zda je pohledávka výhodná, jaká je šance pro vymáhání pohledávky a poté rozhodne o odpisu. Nastane-li, že náklady na vymáhání budou vyšší než výnos z pohledávky, dojde k odpisu v účetnictví. (Štohl, 2009, s. 130)

Účetní jednotka, je oprávněna provést účetní odpis pohledávky, který nemá žádnou vazbu na zákon o daních z příjmů. Účetní odpis pohledávky se zaznamenává v účtové skupině 54-Jiné provozní náklady. Tento odpis není výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Účetní náklad je nutno uvést ve výsledku hospodaření. V případě účetního odpisu tato pohledávka právně nezaniká. Účetní jednotka je povinna ji vést v podrozvahové evidenci. (Drbohlav a Pohl, 2011, str. 129)

2.1.2 Daňový pohled na odpis pohledávky

Z daňového hlediska vycházíme ze zákona o dani z příjmů § 24 odst. 2 písm. y, který uvádí, kdy můžeme pohledávku jednorázově zahrnout do daňových nákladů. Jedná se zejména o tyto případy:

- pokud u dlužníka rozhodl soud o zrušení konkurzu, z důvodu nedostatečného majetku a pohledávka by měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- z výsledků insolvenčního řízení hrozí dlužníkovi úpadek nebo se již v úpadku nachází,
- kdy dlužník zemřel a pohledávka by nemohla být uhrazena ani případnými dědici,
- kdy dlužník zanikl jako právnická osoba bez dalšího nástupce,
- na majetek, který se váže k pohledávce, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby
- na majetek, který je vázán k pohledávce, je uvalena exekuce, a to na základě výsledků provedení této exekuce. (Marková, 2014, s. 35)

Pokud chceme pohledávku **jednorázově odepsat**, musíme splnit dvě základní podmínky. První podmínkou je, že se vznikem pohledávky byl spojen výnos. Tento výnos se stal předmětem daně z příjmů a nebyl od této daně osvobozen. Druhou podmínkou je možnost vytvoření opravné položky k pohledávce podle zákona o rezervách. Důležitým prvkem k odpisu pohledávek je také schopnost doložit vše průkaznými doklady, jakými jsou usnese-

ní soudu, výpisy z matriky, výpisy z obchodního rejstříku, doklady o výsledcích dražeb nebo exekucí. V okamžiku, kdy se doklad stane pravomocným, můžeme zaúčtovat odpis pohledávky. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 79)

U pohledávek lze také uplatnit **postupný odpis** pohledávky. Tento odpis se uplatňuje u pohledávek, které byly splatné do konce roku 1994. U těchto pohledávek není již podstatné, zda došlo k promlčení, či nikoli. Pohledávky, které nebyly vyloučeny z odpisování s touto dobou splatnosti, může účetní jednotka postupně odepisovat na vrub daňově uznatelných nákladů v maximální výši 10 % z částky pohledávky, která nebyla uhrazena, nebo na vrub pořizovací ceny nabyté postoupením. U postupného odpisu je důležitá kontrola na konci účetního období, zda nedošlo ke změně termínu splatnosti mezi věřitelem a dlužníkem. V této situaci je možné zahrnout do nákladů maximálně tu část, která ještě nebyla uhrazena ze jmenovité hodnoty nebo pořizovací ceny pohledávky nabyté postoupením. Tento postup upravuje zákon o daních z příjmů. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 83)

2.2 Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky používáme v případě snížení hodnoty pohledávek, u kterých předpokládáme, že by mohly být v budoucnu uhrazeny. Toto snížení hodnoty je dočasné. Jestliže bude v budoucnu pohledávka skutečně hrazena, dojde k čerpání neboli zrušení vytvořené opravné položky. U opravných položek také rozlišujeme účetní a daňové hledisko. (Štohl, 2009, s. 131)

Opravné položky jsou upravovány zákonem o rezervách. Vytvoření opravné položky k pohledávce není ze zákona povinné a představuje možnost snížení základu daně poplatníka. Dodatečné promítnutí do základu daně při daňové kontrole již není možné. Podmínkou pro vytvoření opravné položky je, aby byla pohledávka prokazatelně uvedena v majetku poplatníka, a ne na podrozvahových účtech. U plátců DPH vytvářejících opravné položky se zahrnuje celá hodnota pohledávky i s DPH. Opravnou položku zruší účetní jednotka v případě ukončení či přerušování podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, a to ke dni účinnosti smlouvy spojené s nájmem, ke dni před dnem zrušení provozny v České republice, ke dni před vstoupením firmy do likvidace a ke dni před nabytím účinnosti prohlášení konkursu. Opravné položky k pohledávkám, které firma nabyla při přeměně společnosti, se nezruší. (Drbohlav a Pohl, 2011, s. 29 – 30)

2.2.1 Účetní pohled na opravné položky

Jak účtovat opravné položky na pohledávky po splatnosti je uvedeno v Českých účetních standardech pro podnikatele. Účetní jednotka by měla při oceňování majetku i závazků na konci účetního období brát v úvahu veškerá rizika a pravděpodobné ztráty. Z účetního hlediska představují opravné položky reálnou hodnotu aktiv. Reálná hodnota by měla podávat věrný a poctivý obraz skutečnosti. Tyto opravné položky jsou považovány za nedaňový výdaj. Při tvorbě opravné položky účtuje účetní jednotka na stranu MD náklady a zároveň dochází ke snížení hospodářského výsledku. Na straně Da se účtuje na účet 39-Opravná položka k zúčtovacím vztahům. V opačném případě, tedy při rozpouštění opravných položek, dochází ke zvýšení výsledku hospodaření. (Drbohlav a Pohl, 2011, str. 31 –32)

„Výše opravné položky, vytvářené podle zvláštního právního předpisu nebo nad jeho rámec, nesmí přesáhnout účetní hodnotu pohledávky na rozvahovém účtu, k níž je opravná položka tvořena. V případech, ve kterých bude opravná položka vytvořena ve výši 100 % hodnoty nepromlčené pohledávky, může být tato pohledávka odepsána a opravná položka k ní zrušena s výjimkou pohledávek za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení.“ (Drbohlav a Pohl, 2011, str. 32)

2.2.2 Daňový pohled na opravné položky

Opravné položky k pohledávkám jsou upraveny zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách. Lze je tvořit jen na pohledávky, které jsou splatné od 1. ledna 1995 a později, a zároveň na pohledávky, na které lze vytvořit opravnou položku, která bude daňově uznatelná, a na pohledávku, která již byla zahrnuta do výnosů firmy. To, jak vysokou opravnou položku vytvoříme, závisí na době, jež uplynula od konce lhůty splatnosti, která byla sjednána. (Štohl, 2009, s. 131)

Opravnou položku můžeme vytvořit, pokud byl podán návrh na zahájení řízení proti dlužníkovi, a v případě, bylo-li řízení zahájeno. Opravná položka se bude odvíjet od doby, která již uplynula od lhůty splatnosti, která byla sjednána:

- více než 6 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 20 % rozvahové hodnoty pohledávky,
- více než 12 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 33 % rozvahové hodnoty pohledávky,

- více než 18 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 50 % rozvahové hodnoty pohledávky,
- více než 24 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 66 % rozvahové hodnoty pohledávky,
- více než 30 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 80 % rozvahové hodnoty pohledávky,
- více než 36 měsíců – opravná položka může být vytvořena ve výši 100 % rozvahové hodnoty pohledávky. (Štohl, 2009, s. 131)

Pokud hodnota pohledávky, kterou vyčteme z rozvahy, v okamžiku svého vzniku nepřekročí 200 000 Kč, uplatňujeme u tvorby opravné položky výše uvedená procenta. Výjimku můžeme uplatnit pouze při tvorbě 20% položky – tuto položku lze tvořit i bez návrhu na zahájení řízení proti dlužníkovi. U nepromlčených pohledávek, jejichž hodnota nepřevyšuje 30 000 Kč vůči stejnému dlužníkovi a jejichž doba od konce sjednané lhůty splatnosti přesahuje 12 měsíců, lze vytvořit opravnou položku ve výši až 100 % její neuhrazené rozvahové hodnoty. V tomto případě neexistuje možnost vzájemného zápočtu pohledávek a závazků. Tyto pohledávky se nazývají nevýznamné pohledávky. Opravnou položku ve výši 100 % můžeme také vytvořit v případě, kdy byla pohledávka řádně přihlášená u soudu z důvodu, že se dlužník dostal do insolvence. (Štohl, 2009, s. 131)

3 VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK

Každá firma se snaží najít ten nejlepší způsob, jak přimět své zákazníky, aby zaplatili včas. Pokud se firmě nepodaří zabránit vzniku pozdě hrazených nebo nedobytných pohledávek s použitím svých preventivních opatření, musí se společnost soustředit na jejich vymáhání. V první řadě, než si firma vybere vhodná opatření, která bude chtít proti svým dlužníkům uplatňovat, by si měla položit otázku, proč nejsou její zákazníci schopni dostát svým závazkům. Svůj závazek dlužník nesplní, protože nemůže, nebo nechce. Dlužníci, kteří nemohou platit, se mohou nacházet v situaci, kdy nemají dostatek kapitálu pro financování svého hotovostního cyklu a jsou podkapitalizovaní. V některých případech firmy již nemají možnost externího financování od bank. V případě, že dlužníci platit nechtějí, dávají přednost financování jiné aktivity. Děje se tak zejména u firem, jejichž ošetření vymahatelnosti je slabé a dlužník se tedy nebojí následků. (Kislingerová, 2007, s. 454 – 455)

Pro jednodušší vymáhání pohledávek po splatnosti si může sama firma vytvořit předpoklady, aby předešla různým reklamacím ze strany odběratele. Nejdůležitějším předpokladem je vytvoření bezchybné faktury. Může se stát, že firma nepřesně uvede dlužníka, který se neshoduje s údaji v obchodním rejstříku, chybné počty objednaného a dodaného zboží nebo neodpovídající jednotkové ceny. Nesprávnost faktur se velmi často stává výmluvou dlužníků pro nezaplacení faktury. Důležitým prvkem je také místo, kam se má faktura zaslat. Určení místa je důležité proto, aby se předešlo prodlužování doby splatnosti nebo ztrátě faktury. Pohledávky po splatnosti a další nároky mohou být promlčeny za předpokladu, že uplyne tzv. promlčecí doba. Po uplynutí této doby nelze uplatňovat nároky u soudu. (Kislingerová, 2007, s. 454 – 455)

3.1 Postup při vymáhání pohledávek po splatnosti

Důležitým prvkem při řízení pohledávek je zjištění správného postupu jejich vymáhání. Pokud si věřitel předem stanoví postup, může zajistit, že se nedopustí chybného rozhodnutí, které by provedl pod tlakem v době, kdy je třeba určit další postup vůči dlužníkovi. Na druhou stranu, stejný postup pro všechny pohledávky není vhodný. To, jak se stanoví podmínky postupu vymáhání pohledávek, závisí zejména na jednotlivých podmínkách dodavatele, konkurenčním prostředí a možnostech vymáhání pohledávek. V případě obchodních společností, které mají velké množství odběratelů a silné konkurenční prostředí, bude váha započítávat nejspíše na telefonickém urgování. Společnosti, jako jsou vodárny, plynárny, telekomunikační společnosti a další společnosti v síťovém odvětví, budou své zá-

kazníky nutit k placení formou výhružek, jako je odpojení přívodu elektřiny, tepla, vody nebo odpojení telefonu. Firmy, které vyrábějí výrobky na zakázku s vyšší hodnotou smluv, budou klást důraz na osobní jednání. Co se týče upomínek, ty mají spíše podpůrný charakter. Pokud se firma rozhodne pro krajní řešení vymáhání pohledávek, například řešení pomocí inkasních agentur nebo soudní cestou, budoucí spolupráce s danou firmou nebude možná. V odborných diskuzích se již tradičně klade otázka, kdo má mít odpovědnost za vymáhání pohledávek v dané společnosti. Otázkou je, zda by měl mít odpovědnost obchodní či finanční útvar. (Kislingerová, 2007, s. 455 - 456)

„Důvody pro zodpovědnost obchodního útvaru spočívají především v tom, že obchodníci jsou v užším kontaktu s odběrateli a mohou tak lépe posoudit nejlepší postup. Pokud mají zodpovědnost jak za objem prodeje, tak za výši pohledávek a tomu odpovídající vyvážené odměňování za obě měřítka, měl by to být optimální systém. Naopak pro zodpovědnost finančních útvarů se argumentuje především tím, že se obchodníci v rámci určitých mantinelů mohou soustředit výhradně na prodej a péči o zákazníka a ‚toho zlého‘ hrají jiní pracovníci.“ (Kislingerová, 2007, s. 456 – 457)

3.2 Způsoby vymáhání pohledávek mimosoudní cestou

V případě, že odběratel nezaplatil, je nutné, aby vlastní pracovníci přistoupili k vymáhání pohledávky. Vymáhání mimosoudní cestou, tedy vlastními silami, je založeno na dobré znalosti obchodních případů, odběratelů a na flexibilitě jednání. Ze zkušeností je známo, že společnost je schopna účinně vymoci pohledávku přibližně do tří měsíců. Po této době jsou však možnosti na vymožení pohledávky neúčinné a je potřeba přistoupit k jinému řešení. Úspěšnost při vymáhání pohledávek je dána velikostí tržeb, počtem dlužníků nebo objemem pohledávek po splatnosti. Pro společnosti, které mají mnoho dlužníků a velký objem pohledávek, je vymáhání vlastními zaměstnanci velmi časově i finančně náročné. (Režňáková, 2010, s. 100 – 101)

3.2.1 Telefonický kontakt

Tento způsob vymáhání pohledávek je efektivní zejména u společností s větším množstvím zákazníků s menšími objemy pohledávek. Výhodou tohoto způsobu je, že s sebou nese malé množství nákladů a také rychle pomůže vyřešit mnoho problémů. Tento způsob není vhodný pro složitější případy, kde se spíše preferuje osobní kontakt. Pracovníci, kteří mají na starosti oslovování dlužníků, se často setkávají s nejrůznějšími důvody, proč zákazník

nezaplatil včas. Nejobvyklejší důvody jsou uvedeny v následující tabulce číslo jedna i s nejčastější reakcí věřitele. (Kislingerová, 2007, s. 457)

Tab. 1. Reakce věřitelů na výmluvy dlužníků v případě neplacení

Důvod dlužníka	Reakce věřitele
Nedostal jsem fakturu	Tato situace může nastat, proto je zásadní, aby byl dlužník osloven v co nejkratší době po uplynutí doby splatnosti. Opis faktury je třeba poslat „doporučeně“ v případě, že se poprvé posílala faktura „obyčejně“. Tento opis je důležitý zejména proto, aby nenastala ta samá situace.
Už je faktura zaplacená	V této situaci je možné, aby zákazník doložil kopii výpisu ze svého účtu. Platební příkaz i přesto, že jej banka potvrdila, ještě není žádným důkazem. Častým trikem dlužníků je, že posílají potvrzený platební příkaz. Může se stát, že banka následně příkaz neprovede, kvůli nedostatku peněz na bankovním účtu.
Prodejce říká, že na platbu nespěcháte	Vše, co je uvedené na faktuře, smlouvě a jiných dokumentech, je pevně dané a žádné ústní úmluvy to nemohou nijak změnit. Důležitou zásadou je, aby obchodní zástupce informoval o problémových zákaznících předem pracovníka, který se zabývá telefonickými upomínkami.
Nemáme peníze	Věřitel by měl získat reálnou představu o tom, jestli bude moci zákazník splácet z potvrzeného písemného splátkového kalendáře. Věřitel také může požádat o osobní kontakt nebo se může pokusit vzít část neprodaného zboží zpět, aby se tak uhradila část dluhu.

3.2.2 Vymáhací agentury

Dalším způsobem vymáhání pohledávek je využití specializovaných agentur, které se zabývají inkasem pohledávek mimosoudní cestou. Tento způsob s sebou nese řadu nákladů. Inkasní agentury si berou odměnu v podobě úvodního fixního poplatku a provize za skutečně zinkasovanou částku, která činí od 6 % do 30 %. Výše sazby se odvíjí od složitosti případu. Výhodou těchto agentur je, že mají velké zkušenosti s vymáháním pohledávek. Další výhodou je nesrovnatelně rychlejší průběh než u vymáhání pohledávek soudní cestou. (Kislingerová, 2007, s. 459 – 460)

Úspěšnost vymáhání pohledávek záleží na mnoha faktorech, jako jsou například stáří a výše pohledávky, zajištění pohledávky nebo obor činnosti podnikání. Portfolio klientů vymáhacích agentur se skládá nejčastěji z bank, pojišťoven, leasingových a splátkových společností, telekomunikačních firem, obchodních společností nebo společností z oblasti hospodářství. Počet neplatičů vedených v České republice se pohybuje kolem stovky tisíc. (Jak pracují vymáhací agentury, ©2005)

3.2.3 Uznání dluhu

Uznání dluhu je od roku 2014 nově upraveno Občanským zákoníkem. Tento způsob znamená nejen písemné uznání, ale také placení úroků, které se vztahují k pohledávce, nebo částečné plnění závazku. Nejsnadnějším způsobem, jak může věřitel zajistit svou pohledávku, je uznání dluhu. Uznání dluhu hraje velkou roli v případě, kdy věřitel počítá, že dojde k právnímu vymáhání jeho pohledávky, ale má obavy, zda bude při soudním řízení schopen prokázat, že tato pohledávka opravdu vznikla (v případě ztráty dodacího listu, který dokládá, že bylo zboží převzato). (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 43)

„Uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k znání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby. Byl-li dluh uznán nebo bylo-li právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci, neplatí desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opětující se plnění, které dospěly po uznání dluhu nebo po přiznání práva.“ (Eliáš a Svatoš, 2014, str. 70)

3.2.4 Zápočet pohledávky

Dalším způsobem, jak může závazek zaniknout, je vzájemné započtení pohledávek stejného druhu. Započtení pohledávek upravuje Občanský zákon, který vymezuje dva způsoby započtení pohledávek, a to započtení dohodou a započtení jednostranným prohlášením.

Započtena může být jakákoliv pohledávka, kromě započtení pohledávky výživného pro nezletilého, který není svéprávný. Pohledávku lze jednostranně započíst prohlášením v případě, kdy má započítávající strana splatnou pohledávku vůči straně druhé a také je způsobilá poskytnout plnění ze svého dluhu. Tento dluh je splnitelný, avšak nemusí být splatný. (Gürlich, ©2013)

Díky novému občanskému zákoníku věřitelé, kteří dobrovolně a bezúplatně posunou dlužníkovi jeho dobu splatnosti, mají právo započtení pohledávky v okamžiku, kdy měl dlužník plnit původně svůj závazek. Věřitel může také započíst již promlčenou pohledávku, v případě, kdy promlčení nastalo po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení. U jednostranného započtení pohledávek, které jsou nejisté nebo neurčité, je započtení zakázáno. (Gürlich, ©2013)

3.2.5 Postoupení a prodej pohledávky

Postoupení pohledávky se děje na základě smlouvy podle Občanského zákoníku. Hlavním rysem této smlouvy je ochota věřitele postoupit svou pohledávku za odběratelem, který nezaplatil, a to i bez odběratelova souhlasu. Když dojde k postoupení peněžité pohledávky, jsou na nového věřitele převedeny také úroky a všechny náklady, které jsou spojeny s vymáháním pohledávky. U některých pohledávek však možnost postoupení neexistuje. Jedná se zejména o pohledávky, které zanikají nejpozději smrtí věřitele. Mezi takové pohledávky spadají hlavně závazky něco splnit, například namalovat obraz. Další pohledávka, kterou nelze postoupit je taková, u které by došlo ke změně obsahu pohledávky se změnou věřitele. O postoupení pohledávky musí být dlužník informován proto, aby věděl, že má svůj dluh hradit již novému věřiteli. (Drbohlav a Pohl, 2011, s. 142 – 144)

„Postoupit lze i soubor pohledávek, ať již současných nebo budoucích, je-li takový soubor pohledávek dostatečně určen, zejména pokud se jedná o pohledávky určitého druhu vznikající věřiteli v určité době nebo o různé pohledávky z téhož právního důvodu.“ (Eliáš a Svatoš, 2014, str. 183)

Stejně jako majetek, tak i pohledávku může společnost prodat. Při prodeji pohledávky je třeba počítat s tím, že pohledávka bude postoupena s vysokým diskontem, který se pohybuje kolem desítek procent. V případě nedobytných pohledávek je zájem téměř nulový. Prodej pohledávek je určen zejména firmám, které potřebují nutně finanční hotovost a nemohou již čekat na dobu splatnosti. (Kislingerová, 2007, s. 461 – 462)

3.2.6 Rozhodčí řízení

Toto řízení lze označit jako způsob rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou nestranné a oprávněné spor projednat a rozhodnout o něm na základě právních předpisů. Rozhodčí řízení lze členit na fakultativní, obligatorní, ad hoc a institucionální. V případě fakultativního řízení je nutná platná smlouva, která byla uzavřena mezi oběma stranami. O fakultativním řízení lze také hovořit jako o dobrovolném rozhodčím řízení, protože obě strany na něj přistoupily zcela dobrovolně. U obligatorního řízení není nutná rozhodčí smlouva, jelikož věřitel podává žalobu u příslušného rozhodce nebo stálého rozhodčího soudu a žalovaný je tedy nucen se rozhodčímu řízení podřídit. (Ondřej, 2013, s. 173)

V případě řešení ad hoc může rozhodovat jedna, ale i více osob, které jsou zvoleny za rozhodce. Rozhodci musí být nestranní a nezávislí. Množství rozhodců vyplývá z rozhodčí smlouvy. Konečný počet rozhodců musí být v lichém počtu. V rozhodčí smlouvě by měli být určeni rozhodci, na kterých se strany dohodly. Pokud ve smlouvě není uveden konkrétní rozhodce ani způsob, jak by tyto rozhodci měli být stanoveni, určí si každá strana svého rozhodce, kteří si pak zvolí předsedajícího rozhodce. Za předpokladu, že se strany nedohodnou na rozhodcích, mohou o to požádat obecný soud. Řízení ad hoc s sebou nese značná rizika. Těmito riziky jsou situace, kdy si strany musí přesně a podrobně zadat způsob jmenování rozhodců, rozhodčího senátu, rozsah jejich kompetence a další. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 51 – 52)

Dalším způsobem je institucionální řízení. Tomuto řízení je v praxi dáována přednost jak v tuzemsku, tak i v zahraničí. Institucionální řízení je rozhodováno před stranami určenými rozhodčím soudem a probíhá dle řádu rozhodčího soudu uvedeného v obchodním věstníku. V listině rozhodců jsou zapsány osoby s určitou kvalifikací a předpoklady, díky čemuž je rozhodování kvalifikované. Řízení je zajišťováno sekretariátem rozhodčího soudu a jsou přesně dány poplatky za rozhodčí řízení. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 51 – 52)

Při vzniku rozhodčího řízení bývá obvykle vyhotovena rozhodčí smlouva. Tato smlouva musí mít vždy písemnou formu a může mít tři základní podoby. První je smlouva o rozhodci, která se používá v případě, kdy spor již vznikl a v předchozích smlouvách nebyly stanoveny rozhodčí doložky. Při neomezeném kompromisu dochází k dohodě mezi stranami, které se dohodly na tom, že pokud by vznikl spor, bude řešen v rozhodčím řízení. Třetí podobou je rozhodčí doložka, která je nepoužívanější formou rozhodčí smlouvy a

udává, že v případě majetkového sporu nebude rozhodovat soud, ale jeden nebo více rozhodců, kteří byli zvoleni stranami. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 53)

3.3 Způsoby vymáhání pohledávek soudní cestou

Pohledávky po splatnosti mohou firmy řešit také soudní cestou. Při řešení touto cestou se musí počítat se soudními poplatky a náklady souvisejícími s právním zastoupením. K vymáhání pohledávek soudní cestu přistupuje společnost až tehdy, kdy vymáhání mimosoudní cestu nebylo úspěšné. (Kislingerová, 2007, s. 460)

Ještě před tím, než se věřitel rozhodne řešit problém prostřednictvím soudu, měl by se rozhodnout, co od řešení touto cestou očekává. Jedním z požadavků, který by věřitel mohl chtít, je, aby soud jeho pohledávku z dlužníka vymohl. V tomto případě ještě není jisté, že podaná žaloba na dlužníka jej donutí, aby svůj dluh zaplatil. Druhý požadavek spočívá v tom, že věřitel ví, že pohledávka nebude nikdy zaplácena, ale podává návrh k soudu z důvodu možnosti odepsání pohledávky z účetnictví. Mezi výhody soudního řešení pohledávek patří především institucionálnost soudů jako státních orgánů a řízení před nimi. Je zde zaručeno, že budou dodržena pravidla vymáhání pohledávek a získání exekučního titulu jako jeho výsledku. Hlavní nevýhodou je formální stránka, časová náročnost, zprostředkovanost, neoperativnost a komplikovanost. (Problematika soudního vymáhání pohledávek, ©2014)

3.3.1 Soudní řízení

Jedná se o provádění úkonů, jako jsou podání žaloby, výkon soudního rozhodnutí, přihlášení pohledávky do konkurzního řízení nebo podání návrhu na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka. Před podáním žaloby by měl mít věřitel povědomí o tom, na jaký soud by se měl obrátit. Věřitel by měl zvážit možnost zastupování své osoby právním zástupcem. Tímto zástupcem je advokát nebo komerční právník. Pravomoc soudů vymezuje Občanský soudní řád. Řízení před soudy se zahajuje na podkladě návrhu, který se nazývá žaloba. Součástí žaloby mohou být také příložené výzvy k zaplacení dlužné částky. Zpravidla se v první upomínce neuvádí vyčíslení úroků z prodlení. Za předpokladu vystavení i druhé upomínky, bude na účetní jednotce, zda již úroky z prodlení uvede či nikoliv. Po doručení žaloby soudu je odstartováno soudní řízení, které může být ukončeno třemi způsoby. Prvním způsobem je rozsudek, kterým soud rozhoduje ve věci samé. V tomto případě lze podat odvolání. Druhým způsobem je usnesení, kdy soud rozhoduje ve všech případech. Zde

je odvolání někdy vyloučeno. Posledním způsobem je platební rozkaz. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 56 – 57)

3.3.2 Exekuce

V případě exekuce mohou exekutoři na základě exekučního titulu zpeněžit majetek dlužníka a z prostředků, které jsou tímto procesem získány, uspokojit věřitelovu pohledávku. Exekutoři si berou za zpeněžení majetku danou odměnu. Exekučním titulem jsou například vykonatelná rozhodnutí soudu, notářský zápis s doložkou o vykonatelnosti nebo exekutorský zápis. (Kislingerová, 2007, s. 460)

Důležitým prvkem pro to, aby soud nařídil výkon rozhodnutí je, že musí být splněny dvě podmínky. První podmínkou je, že dlužník v dané lhůtě nesplnil své povinnosti a druhou podmínkou je, že musí být podán návrh oprávněné osoby na výkon rozhodnutí soudu. (Bařinová a Vozňáková, 2003, s. 57)

3.3.3 Konkurz

Poslední možností, jak řešit nedobytné pohledávky, je konkurz. Do konkurzního řízení se dostávají především společnosti, které nemají už téměř žádný majetek. Věřitelé se tak často nedostanou ke svým nárokům. Konkurz lze vyhlásit, pokud se dlužník dostane do úpadku, kdy má více věřitelů a není schopen jim hradit jejich pohledávky po delší dobu. Konkurz může být také vyhlášen na podnikatele, u kterého nelze předpokládat, že by se, v případě pokračování jeho činnosti, jeho situace zlepšila. (Kislingerová, 2007, s. 460)

Přihlášení pohledávek se podává u soudu dvojitým způsobem. V žádosti je nutno zvláště uvést důvod a výši každé pohledávky, která je přihlášena. Do přihlášek je nutno vložit listiny, ze kterých pohledávky vycházejí. Jedná-li se o pohledávku v jiné než tuzemské měně, je nutno ji přepočítat dle kurzu, který určí ČNB ke dni prohlášení konkurzu. Jedná-li se o pohledávku v peněžním vyjádření neurčité výše nebo jiný nepeněžitý nárok, musí být v tomto případě částka odhadnuta a vyjádřena v peněžní částce. (Hótová, Bařinová a Hučková, 2002, s. 147)

Z majetku, který je zpeněžen, se postupně budou uhrazovat jednotlivé nároky. V první řadě se uhradí nároky správce konkurzního řízení a pohledávky, které vznikly po prohlášení konkurzu. Dále jsou uspokojovány pohledávky zaměstnanců, nároky státu z titulu daní, cla a pojištění. V poslední řadě jsou uhrazeny pohledávky dalších věřitelů. (Kislingerová, 2007, s. 460)

3.4 Nelegální a neetické vymáhání pohledávek po splatnosti

Velká řada podnikatelů, kteří chtějí uspokojit své nároky, se mnohdy dopouští trestné činnosti. Chybnými způsoby vymáhání pohledávek po splatnosti mohou být omezovány osobní svobody, kdy věřitel drží svého dlužníka proti jeho vůli do doby, než mu je vydána hotovost na úhradu jeho dluhu. Dále sem spadají například poškozování věci, kdy věřitel poškodí nebo zničí nezaplacený majetek, porušování domovní svobody, kdy věřitel vnikne do bytu dlužníka a vymáhá nezaplacené věci nebo předměty ve stejné hodnotě, a trestný čin krádeže, kdy věřitel odnese nezaplacenou věc nebo cenný předmět dlužníka bez jeho svolení. (Kislingerová, 2007, s. 462)

U nezaplaceného předmětu, může dojít k jeho odebrání za podmínky, že jej lze snadno identifikovat (například pomocí výrobního čísla). Tento úkon lze provést jen tehdy, pokud bude jednání podle zákona nebo jej povolí smlouva mezi stranami. Společnosti s většími zkušenostmi se nezákonnému jednání již dokáží vyvarovat. Ne vždy je zákonné chování také etické. Způsob, jakým bude společnost vymáhat pohledávky, by mělo být v mezích slušného chování, čestné a spravedlivé. Přestože se firma chová čestně a spravedlivě, měla by být důsledná a své zájmy i majetek si důkladně pohlídat. Příkladem důsledného, ale spravedlivého chování firmy může být okamžité odebrání nadstandardních výhod. (Kislingerová, 2007, s. 462)

Věřitel může svého dlužníka neustále ústně nebo písemně upomínat, ale to jen v případě, že je dodržena společná norma, která nenaznačuje dojem zastrašování nebo vydírání. Za nepřijatelné chování by se také mohlo brát chování, kdy věřitel nabídne svému dlužníkovi, že mu odpustí termín splatnosti, avšak několikanásobně zvýší úrok z prodlení. Tento případ by mohl být brán jako lichva. (Nevhodné úkony před vymáháním, ©2009)

4 PREVENCE POHLEDÁVEK

Prevence pohledávek je velmi důležitá. Malé, střední společnosti, ale také živnostníci v České republice velmi často nevěnují takovou pozornost prevenci proti vzniku pohledávek po splatnosti, jakou by měli. Základem úspěchu je maximální informovanost o obchodním partnerovi. (Prevence pohledávek: První krok k penězům, ©2007)

4.1 Informace o obchodním partnerovi

Než společnost uzavře smlouvu s novým obchodním partnerem, měla by si o něm zjistit maximum informací. V některých případech stačí informace vyhledat v obchodním rejstříku nebo v registru ARES. Společnost zde najde všechny potřebné informace, které se jí při uzavírání smlouvy s novým obchodním partnerem budou hodit. Jsou zde například informace o předmětu podnikání, vlastnictví, kdo může za společnost jednat nebo jestli se firma nenachází v konkurzu nebo likvidaci. V mnoha případech platí, že čím složitější a neprůhlednější jsou majetkové poměry ve firmě a čím častěji docházelo ke změnám sídla, společníků nebo majitelů, tím je firma podezřelejší a věřitel by se měl o firmě řádně informovat. Obchodní rejstřík obsahuje také důležitou sbírku listin, kterou musí podnikatelé ukládat. Najdeme zde významné informace o společnosti, které jsou volně přístupné a podnikatelé do nich mohou kdykoliv nahlédnout. (Prevence pohledávek: První krok k penězům, ©2007)

Další možností je registr dlužníků nebo internetové burzy pohledávek. V případě, že má věřitel velký zájem informovat se o budoucím obchodním partnerovi, může si najmout specializované firmy. Od roku 2005 existuje také portál s názvem Cribis.cz, který nabízí různé úrovně prověření obchodního partnera. Tento portál pracuje na podobném principu jako české banky při prověřování žadatelů o úvěr. (Prevence pohledávek: První krok k penězům, ©2007)

4.2 Smlouva

Důležitým prvkem pro vytvoření pohledávky je uzavření smlouvy. Pro případné neshody je důležitý obsah smlouvy, dodací a platební podmínky. Při tvorbě smlouvy je nutné zvolit jednoznačné výrazy. Všechny změny a odchylky od smlouvy je zapotřebí řešit písemným dodatkem, se kterým budou souhlasit všechny zúčastněné strany. (Bařinová a Vozňáková, 2003, s. 10)

V případě, že společnost uskutečňuje velké množství podobných obchodů, je dobré investovat čas a peníze do vytvoření kvalitních smluvních podmínek. Smlouva většinou obsahuje pouze specifické skutečnosti platné pro daný obchod, které dále odkazují na smluvní podmínky. Smlouvu i smluvní podmínky si může podnikatel sepsat sám. Pokud by si chtěl zajistit kvalitní zpracování, vyplatí se nechat si smlouvu i smluvní podmínky vytvořit odborníky, jako jsou inkasní společnosti nebo právníci. (Prevence pohledávek: První krok k penězům, ©2007)

4.3 Pojištění pohledávek

Nejčastěji dochází k pojištění pohledávek plynoucích ze zahraničního obchodu, jelikož právě ty s sebou přináší řadu rizik. Jedná se o potíže spojené s politickými událostmi v zemi kupujícího, nemožnost transferu úhrad do České republiky kvůli zásadním ekonomickým potížím, zavedení moratoria nebo různé přírodní katastrofy. Podnikatelé by neměli zapomínat ani na to, že i v ekonomicky stabilních zemích, může dojít k bankrotu. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 16)

Pojištěn může být buď konkrétní obchod, nebo obchodní partner, u kterého se pojišťuje obrát. Výše pojistky kryje tzv. subjektivní riziko. Subjektivní riziko je pravděpodobnost platební nevěle nebo platební neschopnosti dlužníka. Bonitu tohoto dlužníka pojišťovna individuálně ohodnotí a určí, jakou částkou je ochotná tento obchod pojistit. Tato informace je velmi důležitá pro věřitele, protože udává výši rizika, která s sebou nese daný klient. Pokud chceme pojistit pohledávku po splatnosti, je proces pojistného plnění závislý na délce tzv. karenční lhůty. Tato lhůta se pohybuje okolo 5 – 12 měsíců. Karenční lhůta představuje období, které začíná v den, kdy uplyne splatnost pohledávky, a končí dnem, kdy karenční lhůta uplyne. Délka karenční lhůty je určena pojišťovnou. V první části této lhůty si věřitel sám vymáhá pohledávku. Pokud nedojde k vymožení pohledávky, nastoupí pojišťovna, která bude pohledávku vymáhat za věřitele, nebo se vymáhání mohou ujmout smluvní partneři. K pojistnému plnění dochází v okamžiku, kdy není pohledávka vymožena do konce karenční lhůty. Náklady, které souvisejí s vymáháním pohledávek, hradí pojišťovna, protože tyto náklady jsou součástí pojistného plnění. Výhodou pojištění je i informační charakter, díky kterému může klient získat informace o potenciálních nebo již existujících partnerech, o trzích a průmyslových odvětvích. Další výhodou pojištění pohledávek spočívá zejména ve zvýšené bonitě, která je důležitá, pokud klient jedná s bankou. Banka bere v potaz fakt, že má klient pohledávky pojištěny. (Antoš, ©2005)

V současné době existuje několik pojišťoven, které nabízejí pojištění pohledávek. Nejznámější je pojišťovna EGAP, která vznikla v roce 1992. Další významnou pojišťovnou je ČESCOB, která se jako první stala specializovanou soukromou úvěrovou pojišťovnou. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 16 – 17)

4.4 Zástavní právo

„Zástavní právo k pohledávce vznikne účinností zástavní smlouvy, ledaže je ujednána pozdější doba, účinky vůči dlužníku zastavené pohledávky však zástavní právo nabývá, až mu je zástavní dlužník oznámí nebo zástavní věřitel prokáže. To neplatí, pokud si strany ujednaly zápis zástavního práva do rejstříku zástav.“ (Nový občanský zákoník, 2014, s. 132)

Zástavní právo se liší od jiných zajišťovacích prostředků tím, že má věcnou povahu. Nový občanský zákoník zástavní právo definuje jako zajištění dluhu. Poskytne-li zástavce věřiteli zástavu, dává mu tím záruku za splnění povinnosti dlužníka. Nastane-li situace, kdy dlužník svůj dluh nesplní, věřitel může uspokojit svůj nárok z výtěžku, který získá zpeněžením zástavy ve veřejné dražbě nebo jejím prodejem. Zástavcem se nejčastěji stává vlastník věci, také nazývaný zástavní dlužník, který poskytuje zástavu v případě nesplacení dluhu. Zástavní právo se v mnoha případech zřizuje pomocí smlouvy. Písemná forma je vyžadována jen v případě, že to výslovně stanoví zákon. Zástavní právo zaniká v době, kdy zanikne zajištěný dluh. (Vlastnictví a další věcná práva – Novinky v zástavním a zadržovacím právu, ©2014)

4.5 Ručení

Ručení je druh zajištění, které se na rozdíl od zástavního práva neodehrává mezi odběratelem a dodavatelem, ale mezi dodavatelem a třetí osobou. Ručením se zabezpečuje uspokojení pohledávky v době, kdy dlužník nebude moci uhradit svůj dluh, a tak věřitel může uspokojit svůj nárok z majetku ručitele. Za jednu pohledávku se může zaručit jeden, ale i více ručitelů. Ručitel se může zaručit za splacení pohledávky zcela nebo pouze z části. Ručení vznikne při sepsání prohlášení ručitele, které je adresováno věřiteli. Tímto prohlášením na sebe ručitel bere závazek. V prohlášení musí být uveden věřitel, dlužník, informace o pohledávce a vymezení, zda ručitel ručí za celou pohledávku nebo jen její část. V případě, že není uvedeno, zda ručitel ručí za pohledávku jen částečně, platí, že ručitel ručí za celou pohledávku neomezeně. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 19 – 20)

Ručení se v účetnictví rozděluje do dvou kroků. Prvním krokem je prohlášení ručitele. V prvním kroku věřitel, dlužník ani ručitel nebudou účtovat o ručení. Tento krok je pouze zaznamenán v podrozvahové evidenci. Tyto informace musí být také zveřejněny v příloze k účetní závěrce. Věřitel uvádí ve své příloze k účetní závěrce pohledávku, která je zajištěná ručitelem. Ručitel v příloze udává případný závazek nevyúčtovaný v účetnictví, který byl uvedený v rozvaze. V druhém kroku nastává situace, že dlužník nezaplatil svůj dluh, který byl následně uhrazen ručitelem. O druhém kroku účtuje věřitel, dlužník i ručitel. V situaci, kdy ručitel uhradil závazek za dlužníka, u kterého nyní zaniká závazek vůči věřiteli, vzniká nový závazek dlužníka vůči ručiteli. Tato operace nemá vliv na výsledek hospodaření ani daňové zatížení dlužníka. (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 19 – 20)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

Výzkum je brán jako určitý způsob myšlení. Problémy, které řeší výzkum, jsou často vážné, hluboké nebo rozsáhlé. Tyto problémy nelze řešit jednorázově. K vyřešení problému je zapotřebí soustředěné nebo opakované činnosti. Definice tedy uvádí, že výzkum je systematická činnost. Výzkumu se věnuje mnoho lidí, ať už profesionální výzkumníci nebo studenti a učitelé. Každý výzkum má rozlišný rozsah i důvod. (Gavora, 2000, str. 11 – 12)

„Výzkum však není pouze odbornou záležitostí nebo zaměstnáním. Je to i osobní, vnitřní věc. Mnohým lidem výzkum poskytuje uspokojení, osobní potěšení a nové zážitky zvláště při práci v terénu. Ověřují si při něm své osobní vlastnosti anebo si je zdokonalují. Pro některé je výzkum hrou. Etolog Konrád Lorenz řekl, že hra a výzkum jsou v podstatě identické.“ (Gavora, 2000, str. 12)

5.1 Výzkumný cíl

Hlavním cílem je zmapovat stav pohledávek po splatnosti firem ve Zlínském kraji. Pro práci byly stanoveny i dílčí cíle.

- Zjistit, jaké jsou nejčastější způsoby při vymáhání pohledávek po splatnosti.
- Zmapovat, jaké zkušenosti mají firmy ve Zlínském kraji s insolvenčním řízením.
- Zjistit, jaké formy placení jsou nejčastější ve Zlínských firmách.
- Popsat názory firem na prevenci pohledávek.
- Zjistit, na co se nejčastěji vymlouvají dlužníci.

5.2 Metoda sběru dat

Pro bakalářskou práci byl zvolen kvantitativní výzkum. K získání dat bylo využito dotazníkové šetření. Dotazník je definován jako soustava předem připravených a důkladně formulovaných otázek, které jsou srozumitelně seřazeny a na které respondent odpovídá písemně. Dotazník může být zaměňován s pojmem anketa. Ve většině případů se však tyto pojmy rozlišují. Za anketu je považován výzkum, při kterém se respondenti sami, spontánně zapojují do výzkumu v podobě anket, které pořádají různé časopisy, rozhlas nebo televize. Dotazníkové metodě je často vytýkáno, že nezjišťuje, jaký člověk je, ale jen to, jak se sám vidí. (Chráska, 2007, s. 163)

Obsahem dotazníku byly otevřené ale i uzavřené otázky. Otevřené otázky nedávají respondentovi předem připravené odpovědi a má tak prostor libovolně se vyjádřit. Je zde určen

pouze předmět, ke kterému se má daný respondent vyjádřit. Nevýhodou je obtížnost při vyhodnocování těchto otázek. Výhodou otevřených otázek je možnost hlubšího proniknutí do sledovaných jevů a lépe vystihují mínění respondentů. Uzavřené otázky jsou charakteristické tím, že se respondentům předkládá určitý počet předem připravených odpovědí. Výhodou je snadná forma vyhodnocování. Další výhodou je, že respondenti mají větší ochotu vyplňovat výzkum s předem připravenými odpověďmi. Nevýhodou uzavřených položek je, že odpovědi nemusí přesně vystihovat respondentův názor. Uzavřené otázky můžeme rozdělit do dvou forem. Pokud může respondent odpovědět na otázky pouze ano či ne, hovoříme o tzv. dichotomických položkách. Na druhou stranu pokud existuje větší počet možností, které se navzájem nevylučují, hovoříme o tzv. polytomických položkách. (Chráska, 2007, s. 165 – 166)

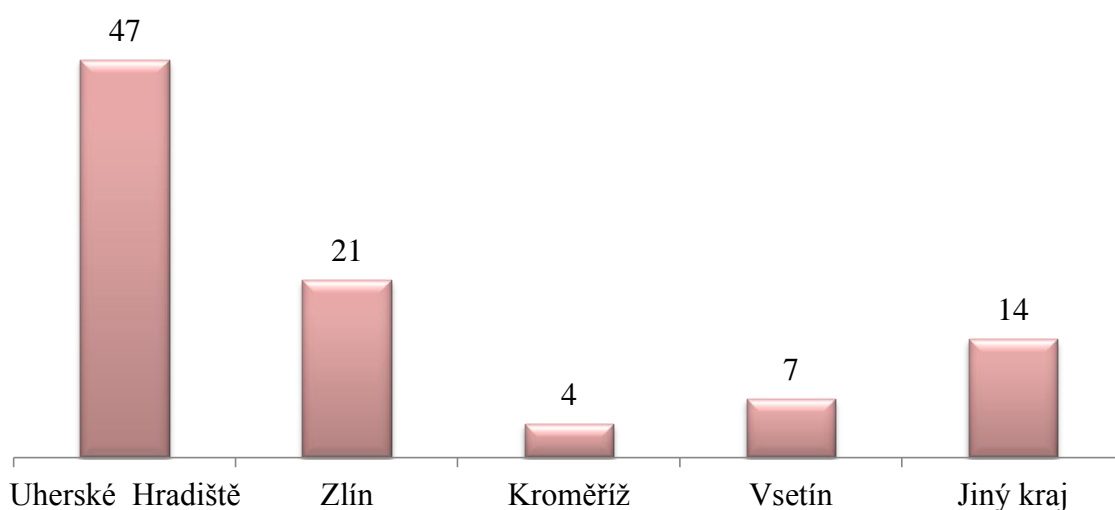
5.3 Výzkumný soubor

Dotazník byl rozdán firmám ve Zlínském kraji. Respondenti byli jak mikropodniky do 9 zaměstnanců, tak velké podniky nad 500 zaměstnanců. Dotazovaným firmám byly vysvětleny potřebné požadavky a informace. Návratnost dotazníků byla kolem 40 %. Celkový počet respondentů byl 93, ale 14 dotazníků muselo být vyřazeno z důvodu nesplnění podmínek. Zvolení Zlínského kraje bylo z důvodu, že doposud nebyly uskutečněny žádné jiné výzkumy na zvolené téma.

5.4 Zpracování dat

Tab. 2. V jakém okrese podnikáte?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Uherské Hradiště	47	51
Zlín	21	23
Kroměříž	4	4
Vsetín	7	8
Jiný	14	15
Σ	93	100

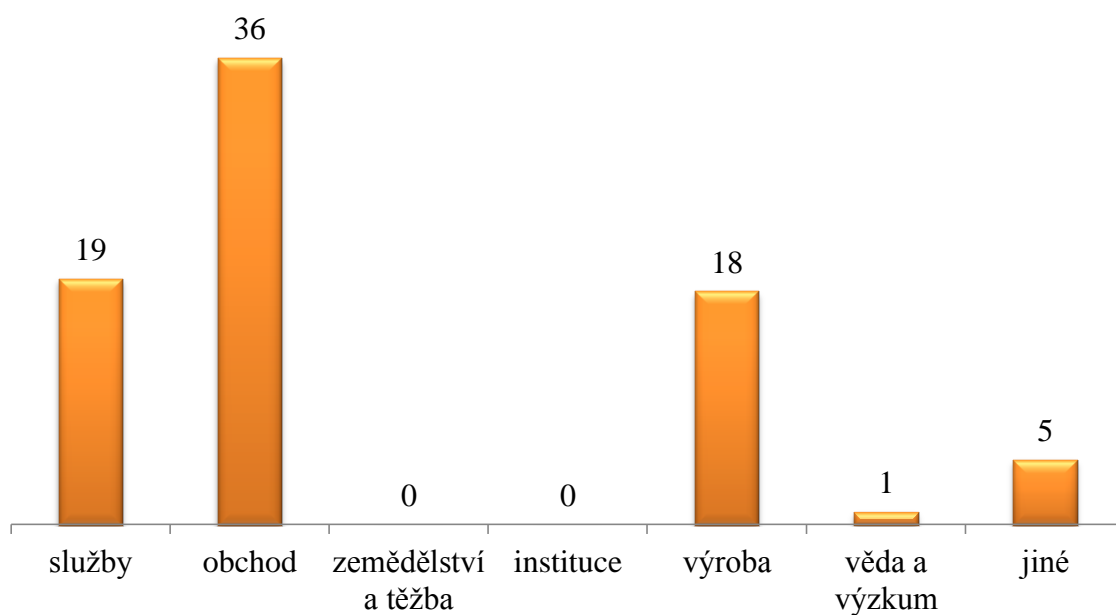

Obr. 1. Okresy, v nichž zkoumané firmy působí

V otázce číslo jedna bylo dotazováno, v jakém okrese se firmy nacházejí. Z celkového počtu 93 dotazovaných firem muselo být 14 firem vyřazeno z důvodu toho, že dotazovaní odpověděli, že podnikají v jiném okrese než Zlínském. Jelikož je dotazník zaměřen pouze na Zlínské firmy, nemohly být tyto firmy počítány. Z celkového počtu platných dotazníků většina odpověděla, že podnikají v Uherském Hradišti. Nejmenší počet vyplněných dotazníků bylo z okresu Kroměříž.

Tab. 3. V jakém oboru podnikáte?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
služby	19	24
obchod	36	46
zemědělství a těžba	0	0
instituce	0	0
výroba	18	23
věda a výzkum	1	1
jiné	5	6
Σ	79	100

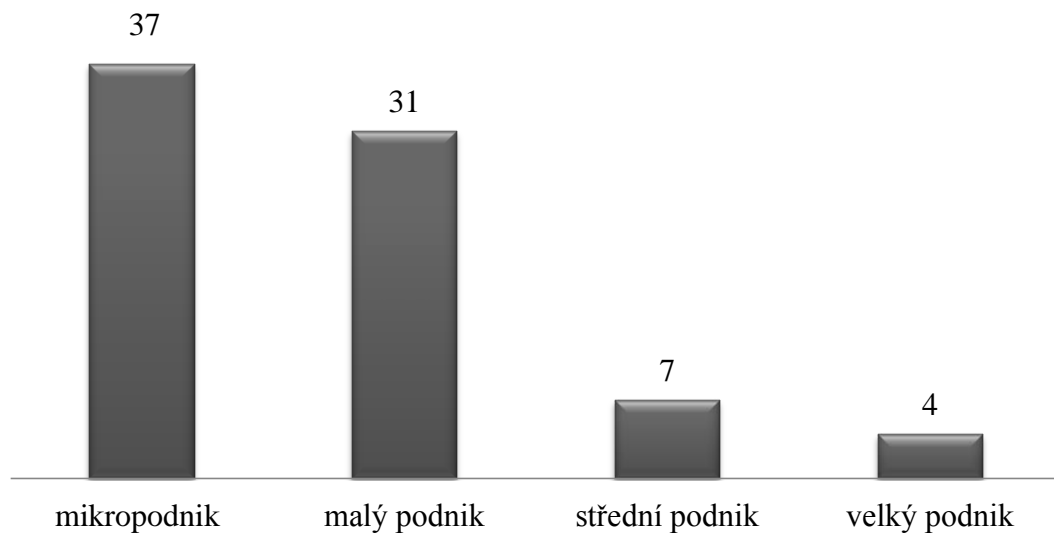

Obr. 2. Obor, ve kterém firmy podnikají

Ve druhé otázce bylo dotazováno na obor podnikání. Nejčastěji se objevovala odpověď obchod, a to 36 %. Žádná z dotazovaných osob nepodniká v oboru zemědělství, těžba a instituce. Dotazník také vyplnily firmy, jež pracují v oboru, který nebyl k dispozici ve výběru. Z pěti firem, které odpověděly, že podnikají v jiném oboru, pouze dvě uvedly, že podnikají ve stavebnictví a oboru reklama a podpora prodeje.

Tab. 4. Jak velký jste podnik?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
mikropodnik	37	47
malý podnik	31	39
střední podnik	7	9
velký podnik	4	5
Σ	79	100

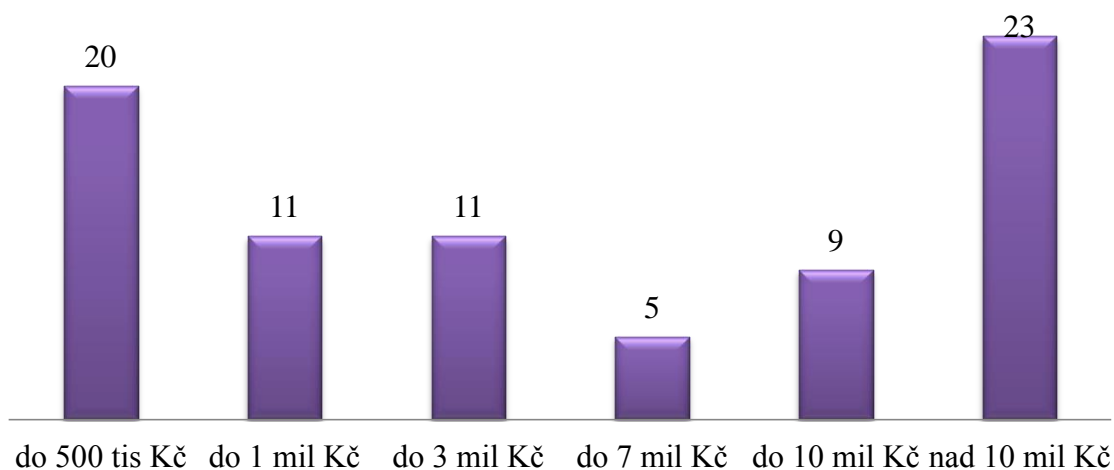

Obr. 3. Velikost podniku

V této otázce se nejčastěji objevovala odpověď mikropodnik, a to 47 %, na druhém místě byl malý podnik s 39 %. Domnívám se, že tento výsledek je z důvodu toho, že malé firmy jsou ochotnější při vypracovávání dotazníků. Návratnost dotazníků z malých firem se pohybovala okolo 35 %, kdežto návratnost z velkých firem se pohybovala pouze okolo 5 %.

Tab. 5. Kolik pohledávek ročně v objemu máte?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
do 500 tis Kč	20	25
do 1 mil Kč	11	14
do 3 mil Kč	11	14
do 7 mil Kč	5	6
do 10 mil Kč	9	11
nad 10 mil Kč	23	29
Σ	79	100

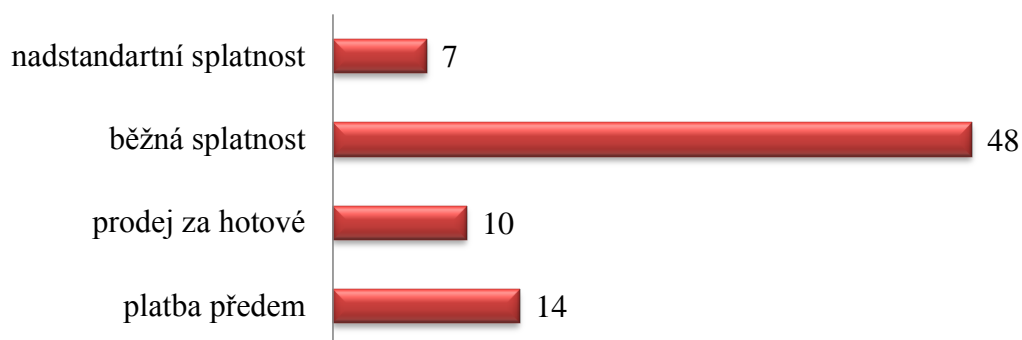

Obr. 4. Objem pohledávek za rok

U čtvrté otázky se zkoumal objem pohledávek za rok v dané firmě. I přesto, že dotazník vyplňovaly zejména mikropodniky a malé podniky, nejčastější odpovědí bylo, že objem pohledávek za rok je nad 10 mil. Kč. Druhou nejčastější odpovědí byl naprostý opak, a to objem do 500 tis Kč.

Tab. 6. Jakou formu placení faktur preferujete ve Vaší firmě?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
platba předem	14	18
prodej za hotové	10	13
běžná splatnost	48	61
nadstandartní splatnost	7	9
Σ	79	100

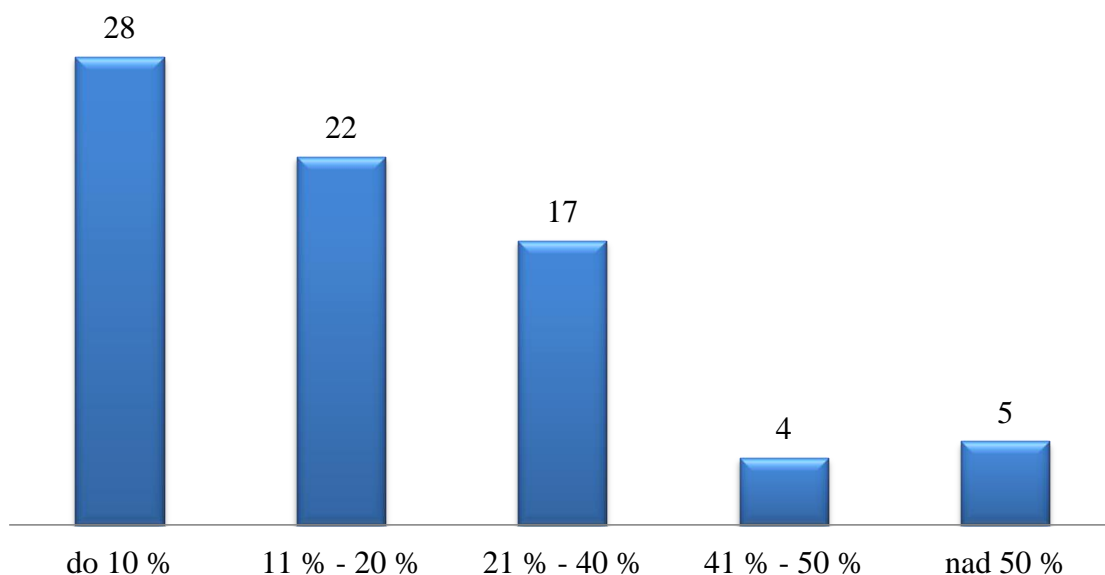

Obr. 5. Forma placení faktur

V další otázce bylo zjištěno, že 48 % dotazovaných firem preferuje běžnou splatnost při vystavení faktur. Pouze 7 % preferuje nadstandartní splatnost. Prodej za hotové upřednostňuje 10 % firem a zbylých 14 % dává přednost platbě předem.

Tab. 7. Kolik procent pohledávek bylo zapláceno po lhůtě splatnosti za období 2013?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
do 10 %	28	35
11 % - 20 %	22	28
21 % - 40 %	17	22
41 % - 50 %	4	5
nad 50 %	5	6
Nezodpovězeno	3	4
Σ	79	100

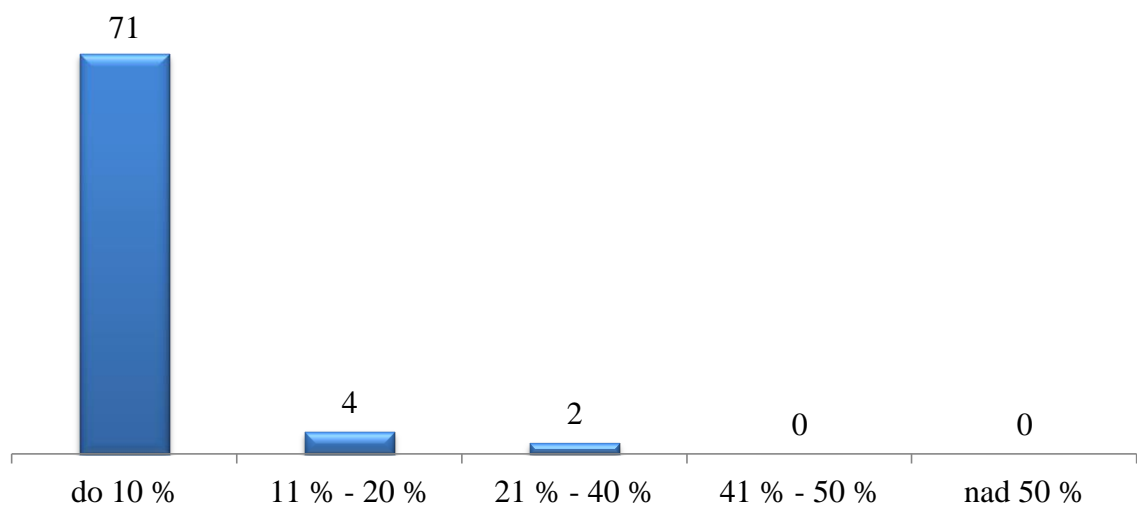
Obr. 6. Platba pohledávek po splatnosti

V otázce týkající se platby pohledávek po splatnosti odpovědělo 35 % respondentů, že jejich pohledávky byly zapláceny až po lhůtě splatnosti, a to v objemu 10 % z celkového počtu pohledávek. Naopak 6 % dotazovaných se setkalo s více jak 50 % opožděných plateb.

Tab. 8. Kolik pohledávek nebylo zapláceno vůbec a došlo tedy k odpisu pohledávky za rok 2013?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
do 10 %	71	90
11 % - 20 %	4	5
21 % - 40 %	2	3
41 % - 50 %	0	0
nad 50 %	0	0
Nezodpovězeno	2	2
Σ	79	100

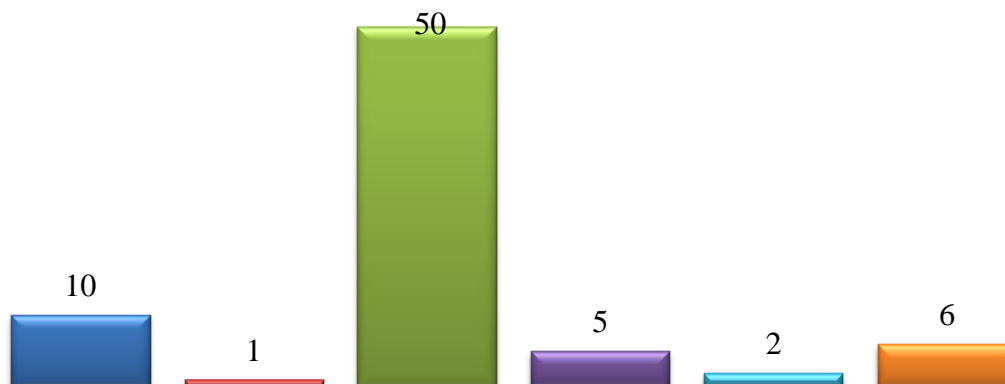
Obr. 7. Odpis pohledávek po splatnosti

Naprostá většina, tedy 90 % respondentů odpovědělo, že k odpisu pohledávky v jejich firmě došlo pouze do 10 % z objemu všech pohledávek. Na tuto otázku dva respondenti neodpověděli.

Tab. 9. Jak řešíte vymáhání pohledávek?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
vzájemným zápočtem, pokud je to možné	10	13

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
postoupením pohledávky	1	1
upomínky – urgencye	50	63
tvorba opravné položky	5	6
využití pomoci od společnosti, zabývající se vymáháním pohledávek	2	3
právně (např. podání insolvenčního návrhu)	6	8
Nezodpovězeno	5	6
Σ	79	100

- vzájemným zápočtem, pokud je to možné
- postoupením pohledávky
- upomínky – urgencye
- tvorba opravné položky
- využití pomoci od společnosti, zabývající se vymáháním pohledávek
- právně (např. podání insolvenčního návrhu)

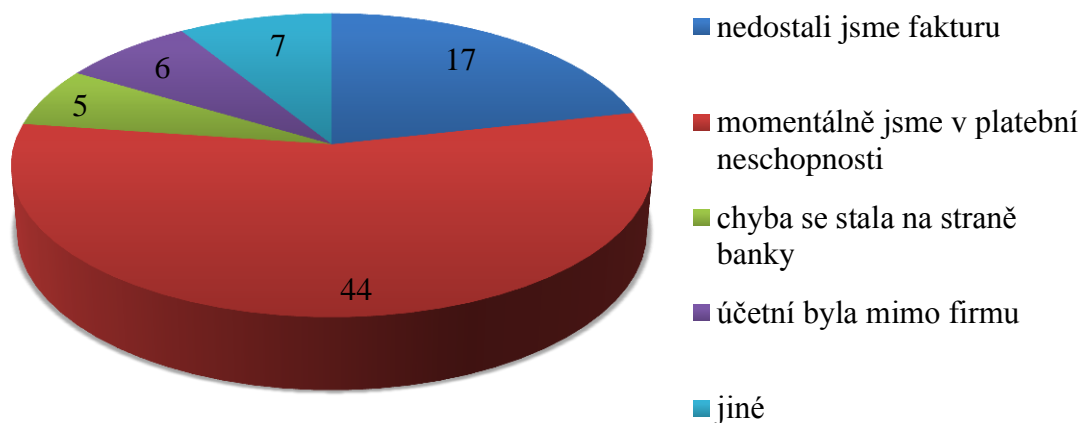
Obr. 8. Způsoby řešení při vymáhání pohledávek po splatnosti

Více jak polovina, tedy 63 % preferuje upomínky jako formu vymáhání pohledávek. Druhá nejčastější forma byla vzájemný zápočet pohledávek. V této otázce 6 % respondentů buď

nedopovědělo, nebo nemají preferenci a používají všechny možnosti vymáhání pohledávek rovnocenně. Pouze 1 % odpovědělo, že preferuje postoupení pohledávky.

Tab. 10. Jaké jsou nejčastější argumenty dlužníků při nesplácení pohledávek?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
nedostali jsme fakturu	17	22
momentálně jsme v platební neschopnosti	44	56
chyba se stala na straně banky	5	6
účetní byla mimo firmu	6	8
jiné	7	9
Σ	79	100

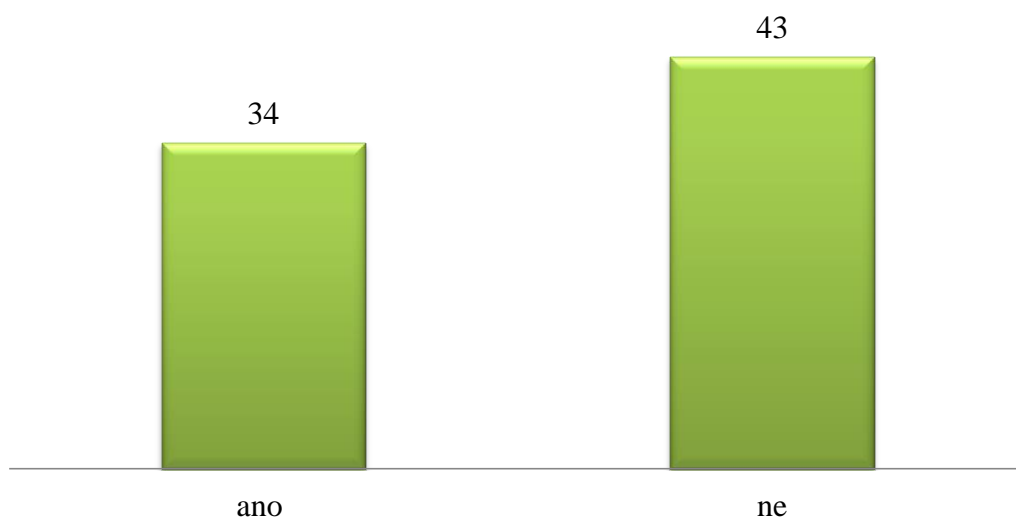

Obr. 9. Výmluvy dlužníků při nesplácení pohledávek

Nejčastější výmluvou dlužníků je podle 56 % výmluva, že jsou momentálně v platební neschopnosti. Odpověď nedostali jsme fakturu, byla v dotazníku zvolena v 22 %. Mezi další výmluvy, které dlužníci používají, jsou například, že je zboží již na cestě, výmluvy na sezónní krizi nebo se dlužníci nevymlouvají, jen mlčí.

Tab. 11 Stalo se ve vaší společnosti, že se dlužník dostal do insolvence?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	34	43
Ne	43	54
Nezodpovězeno	2	3
Σ	79	100

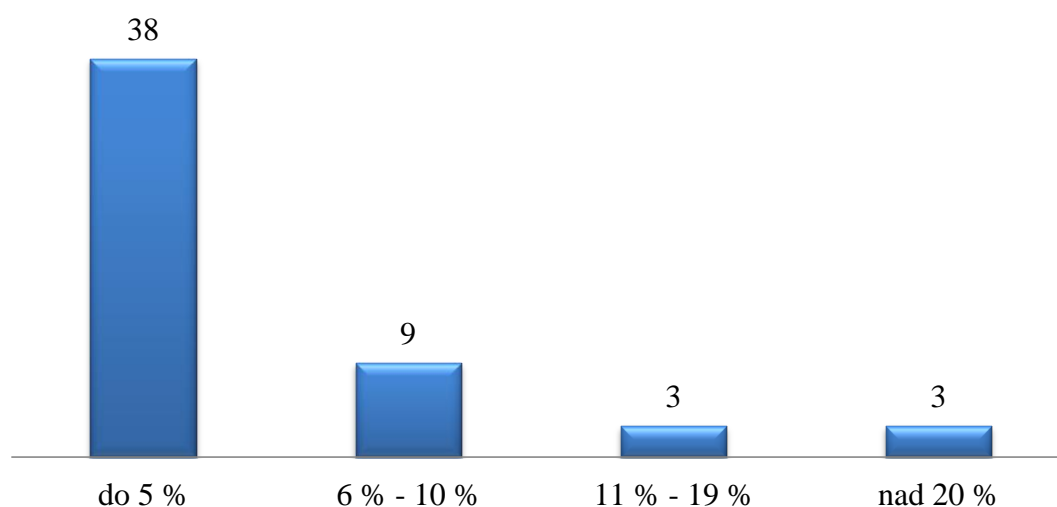
Obr. 10. Četnost firem, u kterých se dlužník dostal do insolvence

V otázce číslo deset byly odpovědi téměř vyrovnané. Zápornou možnost označilo 54 % respondentů. Kladně se vyjádřilo 43 % dotazovaných. Řešením této situace bylo podání návrhu na insolvenční řízení dlužníka. Některé firmy uvedly, že situaci neřešily, z důvodu pro ně nevýznamné částky, kdy náklady na insolvenční řízení by převýšily výnosy z dané pohledávky. Dva respondenti na tuto otázku neodpověděli.

Tab. 12. Do jaké míry byly uspokojeny pohledávky po splatnosti po konkurzním řízení dlužníka?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
do 5 %	38	48
6 % - 10 %	9	11

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
11 % - 19 %	3	4
nad 20 %	3	4
Nezodpovězeno	26	33
Σ	79	100

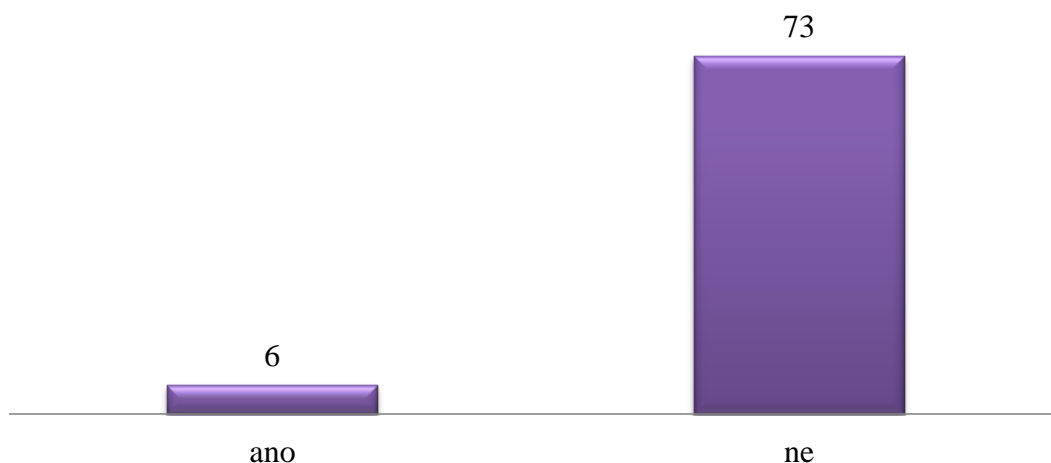

Obr. 11. Míra uspokojení po konkurzním řízení

Z celkového počtu respondentů odpovědělo 48 %, že byly uspokojeny pohledávky po splatnosti po konkurzním řízení dlužníka do 5 %. Dvacet šest firem se na tuto otázku nevyjádřilo proto, že v předchozí otázce zvolili odpověď, že se jejich dlužník nikdy nedostal do konkurzního řízení.

Tab. 13. Využili jste v roce 2013 zástavního práva k zajištění pohledávky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	6	8
Ne	73	92
Σ	79	100

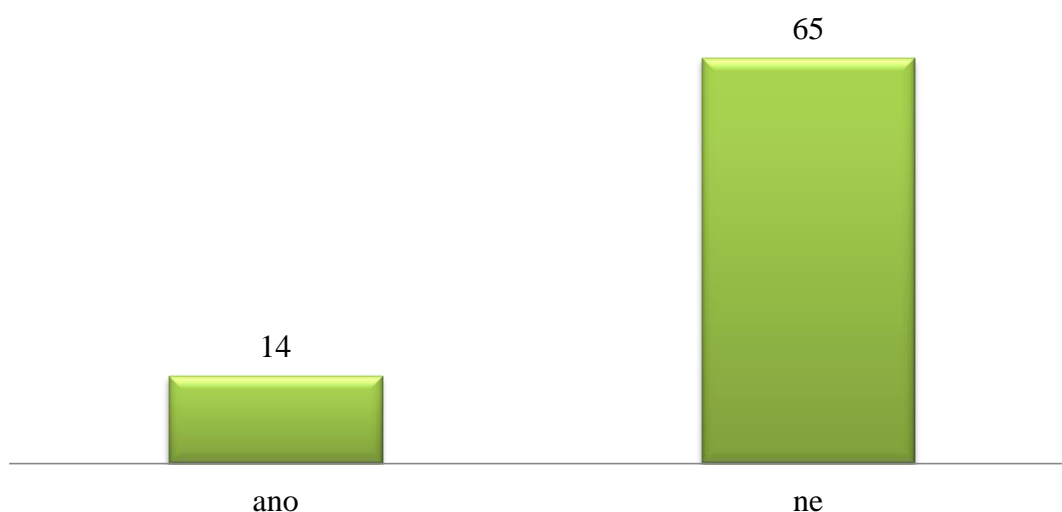

Obr. 12. Četnost využití zástavního práva u dotazovaných firem

Ve dvanácté otázce naprostá většina, tedy 92 % odpovědělo, že nevyužili v minulém roce zástavního práva ke svým pohledávkám. Pouze 8 % odpovědělo, že zástavního práva využili. Zastavenou věcí byly movité i nemovité věci.

Tab. 14. Podala vaše firma někdy návrh na insolvenční řízení svého dlužníka?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	14	18
Ne	65	82
Σ	79	100

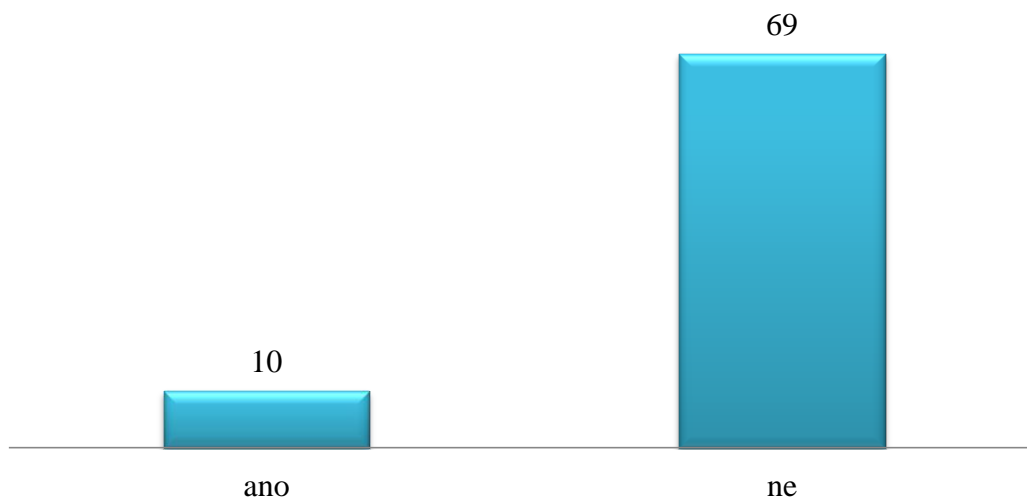

Obr. 13. Četnost podání návrhu na insolvenční řízení dlužníka

U této otázky se zkoumalo podání návrhu na insolvenční řízení dlužníka a z dotazníkového šetření vyplynulo, že 82 % tento návrh nepodalo. Zbývajících 18 % už má zkušenost s podáním návrhu na insolvenční řízení.

Tab. 15. Využívá vaše firma pojištění pohledávek?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	10	13
Ne	69	87
Σ	79	100

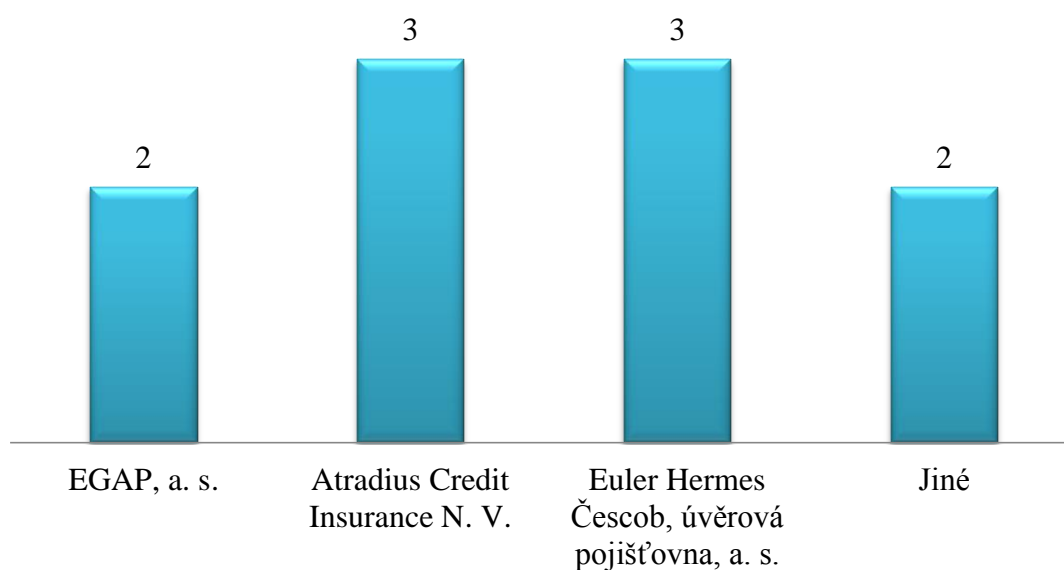
Obr. 14. Četnost využívání pojištění pohledávek

Na otázku číslo čtrnáct odpovědělo 87 % respondentů, že nevyužívají pojištění pohledávek. Důvodem tohoto počtu odpovědí je, že prevence pomocí pojištění pohledávek je pro firmy finančně velmi náročná. U firem, které využívají pojištění pohledávek, se jednalo zejména o velké podniky s obratem nad 10 mil. Kč.

Tab. 16. V případě odpovědi ano, u jaké firmy máte pojištěny pohledávky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
EGAP, a. s.	2	20
Atradius Credit Insurance N. V.	3	30

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.	3	30
Jiné	2	20
Σ	10	100

Obr. 15. Využívané pojišťovny respondentů

V případě, kdy respondent odpověděl, že pojištění pohledávek využívá, uvedl, o jakou pojišťovnu se jedná. Ve 30 % byly zvoleny pojišťovny Atradius Credit Insurance N. V. a pojišťovna Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s. Dva respondenti odpověděli, že využívají jiné pojišťovny, než byly k dispozici ve výběru. V této možnosti byly uvedeny pojišťovny Kupeg úvěrová pojišťovna, a.s. a nespécifikovaná pojišťovna ze zahraničí.

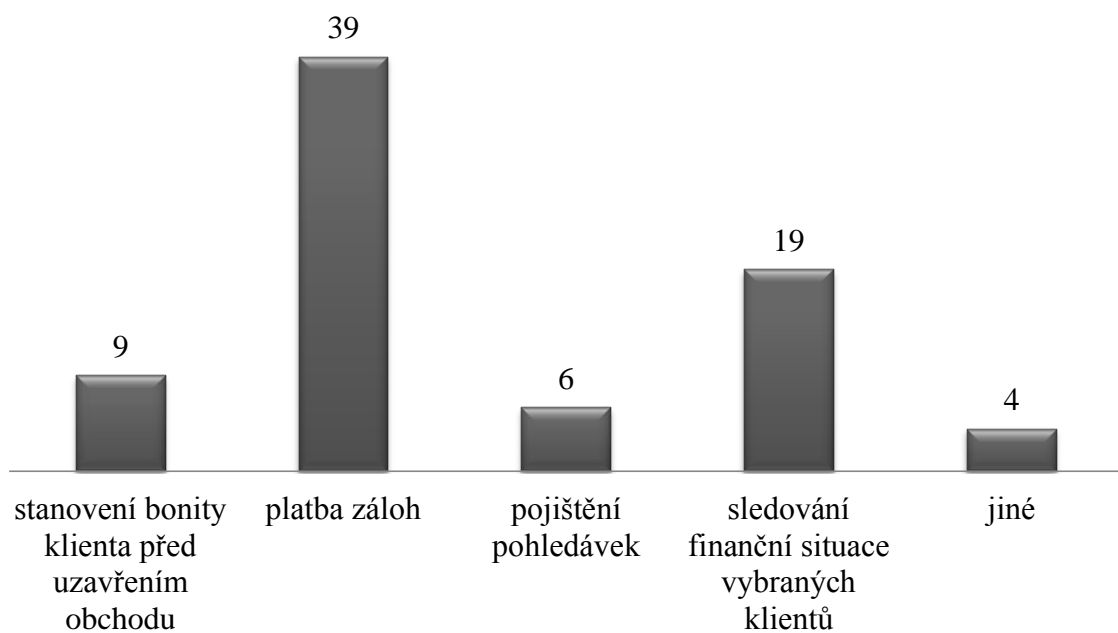
Otázka č. 15 – Proč je/není pro vaši firmu důležitá prevence proti nesplácení pohledávek?

Tato otázka byla otevřená a firmy mohly odpovídat libovolně. Mezi nejčastějšími odpověďmi bylo, že pro firmy je důležitá prevence z důvodu placení svých závazků a dodržení cash flow. Pro některé firmy prevence pohledávek důležitá není, jelikož spolupracují stále se stejnými klienty nebo prověřenými firmami. Pro malé firmy není prevence až tak důležitá kvůli tomu, že by náklady na prevenci převýšily zisky z činnosti podnikání. Některé firmy také uvádějí, že je prevence náročná nejen, co se týče nákladů, ale také administrace.

Tab. 17. Jakou nejčastější formu prevence uplatňujete ve vaší firmě?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost %
stanovení bonity klienta před uzavřením obchodu	9	11
platba záloh	39	49
pojištění pohledávek	6	8
sledování finanční situace vybraných klientů	19	24
jiné	4	5
Nezodpovězeno	2	3
Σ	79	100

Obr. 16. Nejčastější forma prevence respondentů

Mezi nejčastější formu prevence byla uvedena forma placení záloh, tedy 49 %. Druhou nejčastější odpovědí bylo sledování finanční situace vybraných klientů. V rámci jiné možnosti se respondenti vyjádřili, že u nových klientů provádějí první obchody formou hoto-

vosti nebo dobírkou nebo své klienty pravidelně navštěvují. Na tuto otázku 2 respondenti neodpověděli.

5.5 Testování hypotéz

Výzkumný problém udává jen základní orientaci výzkumu. Informace, které jsou nutné pro směřování výzkumu, nejsou již obsaženy ve výzkumném problému, jsou stanoveny v hypotézách. Hypotézy tedy „rozpitvávají“ výzkumný problém. Hypotézy jsou specifitější než výzkumný problém a dá se říct, že vedou linii výzkumu. Výzkum se zaměřuje na potvrzení či vyvrácení určitých hypotéz, které se předem stanoví. (Gavora, 2000, s. 50)

Jednou z vlastností hypotézy je, že udává vztahy mezi proměnnými. U hypotéz se mezi proměnnými udávají rozdíly, vztahy nebo následky. Pro jednotlivé způsoby se používají rozdílné statistické metody. Hypotézy mají několik základních pravidel. Jedním z nich je, že se hypotézy vyjadřují vždy oznamovací větou (tvrzení), která se na konci výzkumu přijme nebo vyvrátí. Dalším pravidlem je, že hypotéza je vztah mezi dvěma proměnnými, které se musejí dát testovat. (Gavora, 2000, s. 52 – 53)

Pro výzkum byly zvoleny dvě hypotézy a to, chí - kvadrát test a testování jednofaktorové ANOVY.

5.5.1 Chí – kvadrát test

Cílem tohoto testu je zjistit, zda existuje souvislost mezi velikostí podniku a formou placení faktur, kterou firma preferuje. Pro tvorbu hypotézy byly použity otázky z dotazníku s číslem 3 a dále s číslem 5. Odpovědi firem nám uvádí tabulka č. 18.

Před začátkem každé hypotézy je potřeba si zvolit hypotézu H_1 a hypotézu H_0 .

H_1 : Mezi velikostí podniku a formou placení faktur existuje souvislost a hypotéza.

H_0 : Mezi velikostí podniku a formou placení faktur neexistuje významná závislost.

Tab. 18. Základní tabulka pro chí – kvadrát

	platba předem	prodej za hotové	běžná splatnost	nadstan- dární splatnost	Součty $n_{j\cdot}$
mikropodnik (do 9 za- městnanců)	7	4	23	3	37

	platba předem	prodej za hotové	běžná splatnost	nadstan- dární splatnost	Součty n_i.
malý podnik (do 100 za- městnanců)	7	5	17	2	31
střední podnik (do 500 zaměstnanců)	0	1	4	2	7
velký podnik (nad 500 zaměstnanců)	0	0	4	0	4
Součty n_j	14	10	48	7	79

Tab. 19. Hypotetické četnosti u testu χ^2 – kvadrát

	platba předem	prodej za hotové	běžná splatnost	nadstandartní splatnost	Součty n_i.
mikropodnik (do 9 za- městnanců)	6,6	4,7	22,5	3,3	37,0
malý podnik (do 100 za- městnanců)	5,5	3,9	18,8	2,7	31,0
střední podnik (do 500 zaměstnanců)	1,2	0,9	4,3	0,6	7,0
velký podnik (nad 500 zaměstnanců)	0,7	0,5	2,4	0,4	4,0
Součty n_j	14,0	10,0	48,0	7,0	79,0

Tab. 20. Výpočet charakteristiky $G(\chi^2)$

n_{ij}	n_{ij}*	n_{ij} - n_{ij}*	(n_{ij} - n_{ij}*)²	(n_{ij} - n_{ij}*)²/n_{ij}*
7	6,6	0,4	0,16	0,024
4	4,7	-0,7	0,49	0,104

n_{ij}	n_{ij}*	n_{ij} - n_{ij}*	(n_{ij} - n_{ij}*)²	(n_{ij} - n_{ij}*)²/n_{ij}*
23	22,5	0,5	0,25	0,011
3	3,3	-0,3	0,09	0,027
7	5,5	1,5	2,25	0,409
5	3,9	1,1	1,21	0,310
17	18,8	-1,8	3,24	0,172
2	2,7	-0,7	0,49	0,181
0	1,2	-1,2	1,44	1,200
1	0,9	0,1	0,01	0,011
4	4,3	-0,3	0,09	0,021
2	0,6	1,4	1,96	3,267
0	0,7	-0,7	0,49	0,700
0	0,5	-0,5	0,25	0,500
4	2,4	1,6	2,56	1,067
0	0,4	-0,4	0,16	0,400
79	79	0	x	8,405

Byla zvolena obvyklá hladina významnosti $\alpha = 0,05$. Kritickou hodnotou bude kvantil χ^2 rozdělení o $(4 - 1) * (4 - 1) = 9$ stupních volnosti. Tento kvantil je rovný 16,91896 podle statistických tabulek. Kritický obor je tedy vymezen nerovností $G(\chi^2) \geq 16,92$. Hodnota testovacího kritéria je $G = 8,405$. Tato hodnota se nachází v oboru přijetí. Můžeme tedy říci, že nezamítáme H_0 . S 5% rizikem omylu můžeme říci, že mezi velikostí podniku a formou placení faktur neexistuje významná závislost.

5.5.2 Jednofaktorová ANOVA

Cílem tohoto testu je zjistit, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek zaplacených po lhůtě splatnosti. Pro tvorbu hypotézy byly po-

užity otázky z dotazníku s číslem 3 a dále s číslem 6. Odpovědi firem nám uvádí tabulka číslo 21.

H_1 : Existuje staticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek placených po splatnosti.

H_0 : Neexistuje staticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek placených po splatnosti.

Pro testování hypotézy formou testu ANOVA je třeba splnit několik podmínek. Pro účely tohoto výzkumu nepředpokládáme podstatné ovlivnění výsledků, čili test ANOVA zde můžeme použít.

Tab. 21. Základní tabulka pro test ANOVA

Velikost podniku	Odpovědi	y_i	Y_i
mikropodnik (do 9 zaměstnanců)	5% (18x), 21% (9x), 30,5% (3x), 45,5%(2x), 75,5%(3x)	19,7	688
malý podnik (do 100 zaměstnanců)	5% (9x), 21% (6x), 30,5% (10x), 45,5%(2x), 75,5%(2x)	24,8	718
střední podnik (do 500 zaměstnanců)	21% (4x), 30,5% (3x)	25,1	175,5
velký podnik (nad 500 zaměstnanců)	5% (1x), 21% (3x)	17,0	68

Je třeba sestavit tabulku ANOVA, díky které porovnáme vypočtenou hodnotu testového kritéria F s kritickou hodnotou. Budeme uvažovat o zvolené hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Tab. 22. Tabulka ANOVA

Zdroj	S	stupeň volnosti	průměr čtverců	F
A	1 056,18	3	352,060	1,0054
Reziduum	25 211,41	72	350,158	–
Celkem	26 267,59	75	–	–

Kritickou hodnotou bude kvantil $F(3;72)$. Tento kvantil je rovný 0,3955 podle statistických tabulek nebo lze jej také stanovit pomocí funkce $FDIST$ v Excelu. Tato hodnota se nachází v oboru přijetí. Můžeme tedy konstatovat, že nezamítáme H_0 . S 5% rizikem omylu můžeme říci, že neexistuje staticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek placených po splatnosti. Není potřeba dělat další testy, jako je například metoda mnohonásobného porovnávání.

6 SHRNU TÍ A DOPORU ČENÍ

Praktická část se zabývá problematikou pohledávek po splatnosti. V rámci dotazníkového šetření bylo cílem zmapovat stav pohledávek po splatnosti firem. Dotazník byl předložen firmám ve Zlínském kraji. Dotazník obsahoval šestnáct otázek, které byly otevřené i uzavřené. Dotazník byl rozdělen do čtyř oblastí. První oblast je zaměřena na obecné informace o firmě. Výzkumu se zúčastnilo 79 respondentů, z nichž bylo 51 % z Uherského Hradiště. Firmy, které se účastnily výzkumu, podnikají nejčastěji v oblasti obchodu. Nejvíce dotazníků bylo vyplněno mikropodniky. Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce firem bylo s objemem pohledávek za rok 2013 nad 10 milionů Kč. Druhá část zkoumá oblast pohledávek po splatnosti. Z celkového počtu firem preferuje 61 % běžnou splatnost. Jak bylo zjištěno z testování hypotéz, mezi velikostí podniku a formou placení faktur neexistuje významná závislost. U 35 % firem byly zaplacený pohledávky po splatnosti do 10 % z celkového počtu pohledávek. Z testování hypotéz formou ANOVY bylo zjištěno, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek placených po splatnosti. Nejčastějším způsobem, jak firmy řeší vymáhání pohledávek po splatnosti je formou upomínek. Tuto variantu preferuje 63 % respondentů. Výmluva dlužníků, která se nejvíce vyskytuje u daných firem, je, že jsou momentálně v platební neschopnosti. Druhým argumentem, který dlužníci často využívají je, že nedostali fakturu. Třetí část je zaměřena na oblast insolvence. Ve 43 % měla firma zkušenosti s dlužníkem, který se dostal do insolvence. V tomto případě byly pohledávky vymoženy u insolvenčního řízení nejčastěji do 5 %. Až 82 % dotazovaných dosud nemuselo podat návrh na insolvenční řízení svého dlužníka. Poslední část je věnuje oblasti prevence proti nesplácení pohledávek. Pouze 13 % firem využívá pojištění pohledávek. Převážně se jedná o velké podniky s velkými obraty. Hlavním důvodem, proč je pro firmy důležitá prevence, je že chtějí včas hradit své závazky. Objevily se i firmy, pro které není prevence důležitá. Firmy ve Zlínském kraji preferují ve 49 % platbu záloh jako formu prevence.

Z výsledků výzkumného šetření se domnívám, že by firmy měly klást větší důraz na prevenci proti nesplácení pohledávek, a to i u malých objemů pohledávek. Vhodnou formou prevence je podle mého názoru platba záloh. Jelikož se situace na trhu mění ze dne na den, při placení záloh má firma alespoň malou jistotu, že dostane část peněz z pohledávky. Větší firmy by měly zvážit možnost pojištění pohledávek, zejména v této době, kdy platební kázeň odběratelů klesá. Bakalářská práce může sloužit jako pilotní verze pro další výzkumy v této oblasti v rámci jiných krajů.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala oblastí pohledávek po splatnosti. Nejdříve byly popsány základní pojmy, které souvisejí s pohledávkami jako samotný pojem pohledávky, možnosti oceňování, evidence a účtování pohledávek. Druhá kapitola byla zaměřena na hlavní pojem tedy na neuhrazené pohledávky, nebo také nazývané nedobytné pohledávky. Byly zde rozebrány způsoby řešení těchto pohledávek. Jedním ze způsobů byl odpis pohledávky a druhým způsobem byly opravné položky k pohledávkám. Základním rozdílem mezi odpisem a opravnou položkou je ten, že odpis je trvalé snížení hodnoty pohledávky. Oba tyto způsoby byly rozebrány z účetního i daňového hlediska. Další část řešila vymáhání pohledávek soudní a mimosoudní cestou. V této kapitole bylo zmíněno i nelegální a neetické vymáhání pohledávek, které někteří věřitelé používají a dopouštějí se tak trestného činu. Byly zde zmíněny způsoby, jak být důsledný, ale zároveň spravedlivý při vymáhání pohledávek. Ve čtvrté kapitole byly rozebrány jednotlivé formy prevence pohledávek. Bylo popsáno například pojištění pohledávek, a také byly zmíněny pojišťovny, které nabízejí pojištění pohledávek v České Republice.

Praktická část se zabývala převážně zpracováním dat, které byly získány prostřednictvím dotazníku, který byl rozdán firmám ve Zlínském kraji. Ochota firem nebyla tak vysoká, jak jsem očekávala, ale přesto jsem získala necelých sto vyplněných dotazníků. Dotazník obsahoval 16 otázek, z toho byla převážná většina uzavřených. Důvodem zvolení dotazníkového šetření bylo, že nebyl doposud proveden žádný jiný výzkum. Pro účel vyhodnocení bylo stanoveno několika cílů. Hlavním cílem bylo zmapovat stav pohledávek po splatnosti firem ve Zlínském kraji. Z údajů, které jsem získala a vyhodnotila, bylo cíle dosaženo. Dílčí cíle byly také úspěšně splněny. V praktické části bylo provedeno i testování hypotéz pomocí chí – kvadrát testu a jednofaktorové ANOVY. Z testování hypotéz jsem došla k závěru že, mezi velikostí podniku a formou placení faktur neexistuje významná závislost a také, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi velikostí podniku a procentem pohledávek placených po splatnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ANTOŠ, Ondřej, 2005. *Máte pojištěné své pohledávky?* Měsíc.cz: Pojištění [online]. [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/mate-pojistene-sve-pohledavky/>
- BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ, 2003. *Pohledávky: vzory smluv a podání*. 2. akt. vyd. Praha: Grada, 127 s. ISBN 8071699802.
- BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ, 2007. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. 3. rozš. vyd. Praha: Grada, 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL, 2011. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3., akt. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ, 2012. *Nový občanský zákoník 2014: Rejstřík*. Ostrava: Sagit, 320 s. ÚZ. ISBN 978-80-7208-920-8.
- Evidence pohledávek*. Správce pohledávek.cz: správa pohledávek, vymáhání pohledávek, odkup pohledávek [online]. 2013 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: <http://www.spravcepohledavek.cz/evidence-pohledavek/>
- GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- GÜRLICH, Richard, 2013. *Nový občanský zákoník: Zánik závazků – započtení, prominutí dluhu, odstupné*. Penize.cz [online]. [cit. 2014-02-08]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/podnikani/261253-novy-obcansky-zakonik-zanik-zavazku-zapocteni-prominuti-dluhu-odstupne>
- HÓTOVÁ, Renáta, Dagmar BAŘINOVÁ a Hana HUČKOVÁ, 2002. *Konkurzní řízení v praxi z pohledu věřitele i úpadce*. 1. vyd. Praha: Grada, 173 s. ISBN 8024701383.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- Jak pracují vymáhací agentury*. IDNES.cz: Finance [online]. 2005 [cit. 2014-02-07]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/jak-pracuji-vymahaci-agentury-dko/podnikani.aspx?c=A051214_171824_firmy_tipy_zal
- KISLINGEROVÁ, Eva, 2007. *Manažerské finance*. 2. přeprac. a rozš. vyd. C. H. Beck, 745 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-903-0.
- MARKOVÁ, Hana, 2014. *Daňové zákony 2014: Úplná znění platná k 1. 1. 2014*. 23. vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5171-9.

- Nevhodné úkony před vymáháním.* Vymáhání pohledávek: praktické informace o tom, jak postupovat při vymáhání pohledávek [online]. 2009 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.vymahani-pohledavek.net/nevhodne-ukony-pred-vymahanim/>
- NOBLES, Tracie L, Brenda MATTISON, Ella Mae MATSUMURA a Charles T HORNGREN, c2014. *Horngren's financial & managerial accounting: the managerial chapters.* 4th ed. Boston: Pearson, 1 sv. ISBN 978-0-13-325543-0.
- ONDŘEJ, Jan, c2013. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty.* Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 365 s. ISBN 978-80-7400-446-9.
- PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER, 2011. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení.* 2. vyd. Olomouc: ANAG, 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.
- Problematika soudního vymáhání pohledávek.* ANOV [online]. 2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.anov.cz/problematika-pohledavek/clanek/problematika-soudniho-vymahani-pohledavek/>
- RUBÁKOVÁ, Věra a Pavel HROUDA, 2013. *Účetnictví pro úplné začátečníky.* 7. vyd. Praha: Grada, 192 s. ISBN 978-80-247-4634-0.
- Prevence pohledávek: *První krok k penězům - Podnikatel.cz.* Daně a účetnictví [online]. 2007 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/prevence-pohledavek-prvni-krok-k-penezum/>
- REŽŇÁKOVÁ, Mária, 2010. *Řízení platební schopnosti podniku.* 1. vyd. Praha: Grada, 191 s. ISBN 978-80-247-3441-5.
- Rozhodčí řízení. *Rozhodčí soud: při Českomoravské komoditní burze Kladno.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z: <http://www.rozhodcisoud.cz/>
- RUBÁKOVÁ, Věra a Pavel HROUDA, 2013. *Účetnictví pro úplné začátečníky.* 7. vyd. Praha: Grada, 192 s. ISBN 978-80-247-4634-0.
- RYNEŠ, Petr, 2013. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1. 1. 2013.* Olomouc: ANAG, sv. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7263-793-5.
- SKÁLOVÁ, Jana, 1999. *Pohledávky: komplexní účetní a daňový pohled.* 4. akt. a rozš. vyd. Ostrava: Sagit, 147 s. ISBN 8072081322.
- ŠTOHL, Pavel, 2009. *Učebnice účetnictví 2009: pro střední školy a pro veřejnost.* 10., upr. vyd. Znojmo: Pavel Štohl, 154 s. ISBN 978-80-87237-21-2.

ŠTOHL, Pavel, 2008. *Učebnice účetnictví: pro střední školy a pro veřejnost*. 9., upravené vyd. Znojmo: Vzdělávací středisko Ing. Pavel Štohl, 206 s. ISBN 978-808-7237-007.

Vlastnictví a další věcná práva - Novinky v zástavním a zadržovacím právu. Nový občanský zákoník: Pojištění [online]. 2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZoR   Zákon o rezervách

ZoÚ   Zákon o účetnictví

Sb.   Sbíрка

ČNB   Česká národní banka

ARES   Administrativní registr ekonomických subjektů

EGAP   Exportní garanční a pojišťovací společnost

Např.   Například

S.   strana

Č.   číslo

Cit.   citace

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Okresy, v nichž zkoumané firmy působí .....</i>	36
<i>Obr. 2. Obor, ve kterém firmy podnikají.....</i>	37
<i>Obr. 3. Velikost podniku .....</i>	38
<i>Obr. 4. Objem pohledávek za rok .....</i>	39
<i>Obr. 5. Forma placení faktur .....</i>	39
<i>Obr. 6. Platba pohledávek po splatnosti.....</i>	40
<i>Obr. 7. Odpis pohledávek po splatnosti.....</i>	41
<i>Obr. 8. Způsoby řešení při vymáhání pohledávek po splatnosti.....</i>	42
<i>Obr. 9. Výmluvy dlužníků při nesplácení pohledávek.....</i>	43
<i>Obr. 10. Četnost firem, u kterých se dlužník dostal do insolvence .....</i>	44
<i>Obr. 11. Míra uspokojení po konkurzním řízení .....</i>	45
<i>Obr. 12. Četnost využití zástavního práva u dotazovaných firem .....</i>	46
<i>Obr. 13. Četnost podání návrhu na insolvenční řízení dlužníka .....</i>	46
<i>Obr. 14. Četnost využívání pojištění pohledávek.....</i>	47
<i>Obr. 15. Využívané pojišťovny respondentů .....</i>	48
<i>Obr. 16. Nejčastější forma prevence respondentů.....</i>	49

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Reakce věřitelů na výmluvy dlužníků v případě neplacení</i>	22
<i>Tab. 2. V jakém okrese podnikáte?</i>	35
<i>Tab. 3. V jakém oboru podnikáte?</i>	36
<i>Tab. 4. Jak velký jste podnik?</i>	37
<i>Tab. 5. Kolik pohledávek ročně v objemu máte?</i>	38
<i>Tab. 6. Jakou formu placení faktur preferujete ve Vaší firmě?</i>	39
<i>Tab. 7. Kolik procent pohledávek bylo zapláceno po lhůtě splatnosti za období 2013?</i>	40
<i>Tab. 8. Kolik pohledávek nebylo zapláceno vůbec a došlo tedy k odpisu pohledávky za rok 2013?</i>	41
<i>Tab. 9. Jak řešíte vymáhání pohledávek?</i>	41
<i>Tab. 10. Jaké jsou nejčastější argumenty dlužníků při nesplácení pohledávek?</i>	43
<i>Tab. 11. Stalo se ve vaší společnosti, že se dlužník dostal do insolvence?</i>	44
<i>Tab. 12. Do jaké míry byly uspokojeny pohledávky po splatnosti po konkurzním řízení dlužníka?</i>	44
<i>Tab. 13. Využili jste v roce 2013 zástavního práva k zajištění pohledávky?</i>	45
<i>Tab. 14. Podala vaše firma někdy návrh na insolvenční řízení svého dlužníka?</i>	46
<i>Tab. 15. Využívá vaše firma pojištění pohledávek?</i>	47
<i>Tab. 16. V případě odpovědi ano, u jaké firmy máte pojištěny pohledávky?</i>	47
<i>Tab. 17. Jakou nejčastější formu prevence uplatňujete ve vaší firmě?</i>	49
<i>Tab. 18. Základní tabulka pro χ^2 – kvadrát</i>	50
<i>Tab. 19. Hypotetické četnosti u testu χ^2 – kvadrát</i>	51
<i>Tab. 20. Výpočet charakteristiky $G(\chi^2)$</i>	51
<i>Tab. 21. Základní tabulka pro test ANOVA</i>	53
<i>Tab. 22. Tabulka ANOVA</i>	53

SEZNAM PŘÍLOH

<i>Příloha P I 1 Dotazník</i>	67
-------------------------------------	----

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní/ Vážený pane,

jsem studentka třetího ročníku oboru Účetnictví a daně na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, jenž bude sloužit ke zpracování mé bakalářské práce, která nese název Účetní a daňové dopady v oblasti tvorby opravných položek na pohledávky po splatnosti. Získané údaje poslouží pouze k uvedenému účelu.

Martina Horčicová

Pokyny k vyplnění: pokud není uvedeno jinak, zakroužkujte u každé otázky vždy jen jednu odpověď. U otevřených otázek dopište Vaši odpověď.

1. V jakém okrese podnikáte?

- a) Uherské Hradiště
- b) Zlín
- c) Kroměříž
- d) Vsetín
- e) Jiný

2. V jakém oboru podnikáte?

- a) služby
- b) obchod
- c) zemědělství a těžba
- d) instituce
- e) výroba
- f) věda a výzkum
- g) jiné

3. Jak velký jste podnik?

- a) mikropodnik (do 9 zaměstnanců)
- b) malý podnik (do 100 zaměstnanců)
- c) střední podnik (do 500 zaměstnanců)
- d) velký podnik (nad 500 zaměstnanců)

4. Kolik pohledávek ročně v objemu máte?
- a) do 500 tis Kč
  - b) do 1 mil Kč
  - c) do 3 mil Kč
  - d) do 7 mil Kč
  - e) do 10 mil Kč vč.
  - f) nad 10 mil Kč
5. Jakou formu placení faktur preferujete ve vaší firmě?
- a) platba předem
  - b) prodej za hotové
  - c) běžná splatnost
  - d) nadstandartní splatnost
6. Kolik procent pohledávek bylo zapláceno po lhůtě splatnosti za období 2013?
- a) do 10 %
  - b) 11 % - 20 %
  - c) 21 % - 40 %
  - d) 41 % - 50 %
  - e) nad 50 %
7. Kolik procent pohledávek nebylo zapláceno vůbec a došlo tedy k odpisu pohledávek za období 2013?
- a) do 10 %
  - b) 11 % - 20 %
  - c) 21 % - 40 %
  - d) 41 % - 50 %
  - e) nad 50 %
8. Jak řešíte vymáhání pohledávek?
- a) vzájemným zápočtem, pokud je to možné
  - b) postoupením pohledávky
  - c) upomínky – urgency
  - d) tvorba opravné položky
  - e) využití pomoci od společnosti, zabývající se vymáháním pohledávek
  - f) právně (např. podání insolvenčního návrhu)
9. Jaké jsou nejčastější argumenty dlužníků při nesplácení pohledávek?
- a) nedostali jsme fakturu
  - b) momentálně jsme v platební neschopnosti
  - c) chyba se stala na straně banky
  - d) účetní byla mimo firmu

e) jiné: _____

10. Stalo se ve vaší společnosti, že se váš dlužník dostal do insolvence?

- a) ano
- b) ne

V případě odpovědi ANO, jak jste danou situaci řešili?

_____

11. Do jaké míry byly uspokojeny pohledávky po splatnosti po konkurzním řízení dlužníka?

- a) do 5 %
- b) 6 % - 10 %
- c) 11 % - 19 %
- d) nad 20 %

12. Využili jste v roce 2013 zástavního práva k zajištění pohledávky?

- a) Ano
- b) Ne

V případě odpovědi ANO, jaká nejčastější věc bývá zastavena? _____

13. Podala vaše firma někdy návrh na insolvenční řízení svého dlužníka?

- a) ano
- b) ne

14. Využívá vaše firma pojištění pohledávek?

- a) ano
- b) ne

V případě odpovědi ANO, u jaké společnosti máte pojištěny pohledávky?

- a) EGAP, a. s.
- b) Atradius Credit Insurance N. V.
- c) Euler Hermes Česob, úvěrová pojišťovna, a. s.
- d) Jiné: _____

15. Proč je/není pro vaší firmu důležitá prevence proti nesplácení pohledávek?

_____

16. Jakou nejčastější formu prevence uplatňujete ve Vaší firmě?

- a) stanovení bonity klienta před uzavřením obchodu
- b) platba záloh
- c) pojištění pohledávek
- d) sledování finanční situace vybraných klientů
- e) jiné: _____

Čestně prohlašuji, že údaje z dotazníku budou sloužit pouze pro mé účely a nikde nebudou tyto dotazníky zveřejněny. Razítko a podpis Vaší firmy, slouží pouze k ověření věrohodnosti, před komisí státní závěrečné zkoušky.

Razítko a podpis firmy

Příloha P I 1 Dotazník